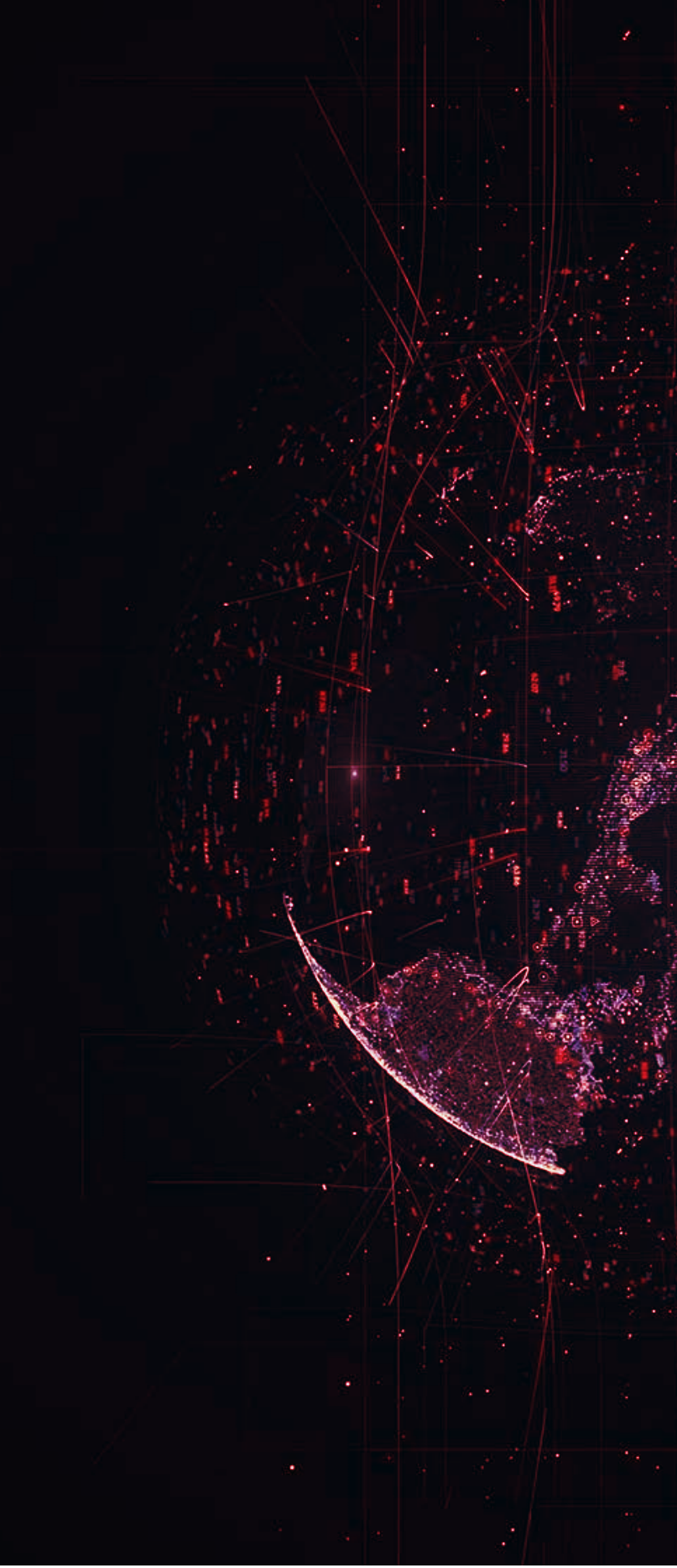

AML Strateji Rehberi

RegTech Finansal Kurumların
Risklerini Yönetmesine
Nasıl Yardım Ediyor?

AML STRATEJİ REHBERİ

KASIM 2020

©2020, FINEKSUS / FINTECH İSTANBUL

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK uyarınca, kullanılmadan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

İşbu Rapor'da yer alan bilgi ve görüşler yazarlarına ait olup yazarların çalıştığı kurumların, Fineksus'un ve FinTech İstanbul Platformu'nun görüşlerini temsil etmemektedir. İşbu Rapor'un içeriği, yazarları tarafından her zaman online şekilde herhangi bir duyuru yapılmadan değiştirilebilir.

Tasarım ve Grafik Uygulama

MERCEK TECH BİLİŞİM TİC. LTD. ŞTİ.
Bahçelievler Mah. Turgut Reis Sokak No: 20/11
Bahçelievler/İSTANBUL
info@mercek.net

Editör

AHMET USTA

Grafik Uygulama

SEVAL YARAR

FERAGAT BEYANI

“Fineksus ve FinTech İstanbul Platformu’nun ortak çalışması ile hazırlanan işbu rapor AML konusunda farkındalık yaratmak amacıyla hazırlanmış olup, sadece bilgilendirme amaçlıdır, kişi ve kurumları bağlayıcı tavsiye veya görüş niteliği taşımaz. İşbu rapor kamuya açık kaynaklardan yararlanılmış bilgileri içermekte olup, söz konusu bilgilerin güncel ve eksiksiz olduğu taahhüt edilmemektedir. İşbu raporda verilen tüm bilgi ve görüşler zamanla değişkenlik gösterebilir. Bu bağlamda işbu raporun içeriğini okuyan kişilere veya herhangi bir üçüncü kişiye karşı sorumluluğu ve yükümlülüğü bulunmamaktadır.”

4	GİRİŞ
5	ÖNSÖZ
6	YÖNETİCİ BAKIŞI
7	BÖLÜM 1 TEKNOLOJİ, FINTECH, REGTECH KAVRAMLARI
8	TEKNOLOJİNİN DOĞASI VE FINTECH
11	ALINAN DERSLER VE REGTECH'İN GELİŞİMİ
14	BÖLÜM 2 TEMEL KAVRAMLAR VE AML
15	DİJİTAL KİMLİK (DIGITAL IDENTITY)
18	UZAKTAN MÜŞTERİ EDİNİMİ (DIGITAL ONBOARDING)
21	AML
24	AML BİLEŞENLERİ VE SÜRECİ
24	KYC VE CDD
25	DÜZENLİ YAPTIRIM TARAMALARI
26	İŞLEM VE HESAPLARIN TAKİBİ
27	ARAŞTIRMA VE KAYITLAR İÇİN AKIŞ VE DURUM YÖNETİMİ
27	RİSK PUANLAMASI
28	YASAL VE YÖNETİMSEL RAPORLAMALAR
28	ÖRNEK BİR AML AKIŞ DİYAGRAMI
29	AML EKOSİSTEMİNDE YILLARA GÖRE GELİŞMELER
34	BÖLÜM 3 AML ÇÖZÜMÜ SEÇERKEN ÖNE ÇIKAN NOKTALAR
35	AML ÇÖZÜMÜ SEÇERKEN ÖNE ÇIKAN NOKTALAR
36	TEDARİKÇİ SEÇİM KRİTERLERİ
36	TEDARİKÇİ ELEME KRİTERLERİ
37	TEKNOLOJİ DEĞERLENDİRMESİ
38	YÖNETİŞİM DEĞERLENDİRMESİ
38	PAZAR ETKİSİ DEĞERLENDİRMESİ
39	OLGUN ÇÖZÜM VE GİRİŞİM SEÇİMİ
40	BÖLÜM 4 BAŞARI ÖRNEKLERİ
41	FINEKSUS VE AMANI TECHNOLOGIES İŞ BİRLİĞİ
44	NICE ACTIMIZE VE JUMIO
44	INDETITYMIND GLOBAL SATIŞI
45	SONUÇ VE KAPANIŞ

GİRİŞ

PROF. DR. SELİM YAZICI

FinTech İstanbul
Kurucu Ortak

“ÖNSÖZ”

Regülasyon, uyum ve denetim...Bu üç kavram son yıllarda şirketlerin varlıklarını sürdürebilmek için üzerinde en fazla düşündükleri ve yatırım yaptığı alanların belki de başında gelmektedir. Faaliyetlerin sürekliliğini, şirketin itibarını ve rekabet düzeyini belirleyen bu kavramların gerekliliklerini yerine getirmek oldukça yoğun bir emek ve zaman gerektirmekte ve büyük maliyetlerle gerçekleştirilmekteydi. Dahası, bir şirket yöneticisi olarak bu kavramların tümüne hakim olmanız imkansızdı.

Günümüzde gelişen teknoloji ve yazılımlar sayesinde regülasyon, uyum ve denetim süreçleri artık daha kolay, ucuz, hızlı ve şeffaf biçimde yönetilmekte. Artık şirketler dışarıdan destek almadan kendi operasyonlarını yönetebilmektedir.

FinTech İstanbul olarak kurulduğumuz 2016 yılından beri FinTech ekosistemindeki paydaşlarımıza fayda sağlayacak projelere imza atıyoruz. Bu kapsamda yaptığımız en önemli katkı ise hazırlamış olduğumuz raporlardır. “Türkiye’de FinTech Ekosistemi” konusunu ele alarak başlattığımız rapor serimiz, “Açık Bankacılık” ile devam etti. Bugün ise sizlere, Açık Bankacılık konusunun önemli bir bileşeni olan ve Fineksus ile birlikte hazırladığımız “Karar Para Aklamayı Önlenme (AML)” konusunu ele alan raporu sunmaktayız. “Dijital Müşteri Edinimi” konusunun sektör bağımsız olarak düşünüldüğü günümüzde, AML özellikle finansal hizmetler sektörünü ve bu alanda faaliyet gösteren FinTech girişimlerini yakından ilgilendirmekte. Dünyadaki gelişmelere paralel olarak ülkemizdeki gelişmeleri, örnekleri ile birlikte ele aldığımız raporun tüm sektörlerin ilgisini çekeceği bir kaynak olarak kullanılacağını düşünüyorum.

Raporun hazırlanması sırasında emeği geçen Fineksus ekibine ve FinTech İstanbul Yayın Editörü Ahmet Usta’ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

AHMET VEFİK DİNÇER**Fineksus CEO**

“YÖNETİCİ BAKIŞI”

Finansal ekosistemdeki yasal uyum ortamı, farklı paydaşları teknoloji şemsiyesi altında bir araya getiren en dinamik ve bu nedenle de en zorlu alanlardan birisi. Bankalar, FinTech'ler, RegTech'ler, düzenleyiciler ve tüm diğer finans kurumları daha iyi ve daha güvenli bir finansal ortam için çabalıyor. Bu nedenle, dijitalleşme ve teknolojinin dönüştürücü gücü, finansal suçlara ve yasal gerekliliklere en etkili çözümleri sunabilmek için finans dünyasında hayati bir rol oynuyor.

Okumakta olduğunuz bu çalışmada, FinTech'lerin ve RegTech'lerin ortaya çıkışındaki önemli milat noktaları analiz ederek, yasal düzenleyici finans ekosistemde AML uyumluluğunun arkasındaki sürekli gelişen teknolojiyi, en iyi yasal uyumluluk çözümlerine dair stratejik yaklaşımları değerlendirdik. Zorlu yasal uyum atmosferinde tamamen kapsayıcı bir yaklaşım benimsemek için finans kurumları, operasyonlarını iyileştirmek, maliyetlerini düşürmek, dolandırıcılık tespit süreçlerini geliştirmek ve her şeyden önemlisi yasal uyumluluğu sağlamak üzere RegTech'lerin danışmanlık desteğini alıyor, yapay zeka, makine öğrenimi, blockchain ve benzeri dijital çözümleri kullanıyorlar.

İçinde bulunduğumuz dönemde finansal suçlar ile ancak teknolojiyi ve onun dönüştürücü gücünü merkeze koyarak mücadele edebiliriz. Fineksus olarak bu noktada tüm çabamız finansal kurumları bu öncü teknolojiler ile buluşturmak. Geliştirdiğimiz; finansal mesajlaşma, Kara Para Aklamayı Önleme (AML) süreçlerine uyumluluk, bulut tabanlı çözümler, SWIFT sistemlerinin uygulanması üzerine yoğunlaşan yazılım ürünlerimizle alanında en iyi finansal araçları müşterilerimize sunuyoruz. Bu raporda sunulan kapsamlı analizin finans sektöründeki dijitalleşme süreçlerini güçlendirip teşvik ederken, aynı zamanda finansal uyumluluk alanını aydınlatacağını umuyoruz.

TEKNOLOJİ | FINTECH | REGTECH KAVRAMLARI

TEKNOLOJİNİN DOĞASI VE FINTECH

FinTech **1.0**

FinTech **2.0**

FinTech **3.0**

ALINAN DERSLER VE REGTECH YÜKSELİŞİ

RegTech **1.0**

RegTech **2.0**

RegTech **3.0 ve Sonrası**

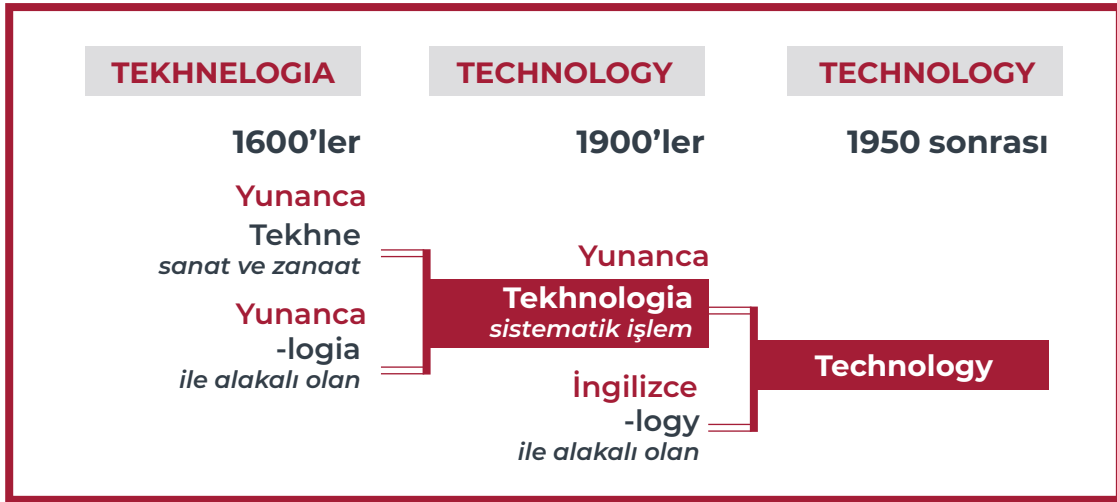
TEKNOLOJİ | FINTECH | REGTECH KAVRAMLARI

TEKNOLOJİNİN DOĞASI VE FINTECH

Plaza katlarındaki günlük konuşmalarda sıkça kullanılan teknoloji kelimesinin kavramsal manasını hiç düşündünüz mü? Teknoloji dediğimizde aklımıza pek çok farklı kavram gelebilir.

Elektronik devreler, makineler, dokunmatik ekranlar, robotlar, tıbbi cihazlar, uçan otomobiller, uzay teknolojileri ve belki de ölüm yıldızı...

Etimoloji, yani kelimelerin kökenlerini araştıran bilim, açısından Teknoloji kelimesini inceleyecek olursak; bu kelimeyi ilk duyduğumuzda zihnimizde şekillenen fikirlerden oldukça geriye gitmemiz gerekiyor. 1600'lü yıllara...

Teknoloji kelimesinin etimolojik kökeni

17. yüzyılda yıllarda eski Yunanca'da kullanılan tekhne kelimesi, sanaat ve zanaat anlamında kullanılıyordu. Yine Yunanca bir son ek olan logia, eklendiği kelime ile alakalı anlamına geliyordu. O dönemlerde Tekhnologia sanat ve zanaat ile alakalı anlamına geliyordu. 20. Yüzyıla dek bu kelime kavramsal bir dönüşüm geçirdi Tekhnologia sistematik işlem anlamını kazandı. Geçmişte daha çok zanaata dayanan ürünlerin sanayi devrimi ile birlikte seri üretilmeye başlanması aslında kelimenin doğasına yansımıştı. Eş zamanlı dönemlerde kelime benzer ifadesiyle Technology olarak İngilizce'ye de geçti. 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren günümüzdeki anlamına daha yakın bir şekilde kullanılmaya başlandı. Bu süreçte teknoloji kelimesi logaritmik bir büyüme ile kullanılmaya başlandı.

Ancak kelimenin etimolojik kökeni bize gerçek anlamı hakkında sadece ipuçları veriyor. Teknoloji kelimesi modern çağrışımı ile hayatımıza gireli yaklaşık 100 sene oldu. Peki, geçmişte yaşanan gelişmeleri hangi kelimelerle ifade edeceğiz? Leonardo'nun makinelerini, Fatih Sultan Mehmet'in toplarını, hatta ilk tekerleğin icadını.

Teknoloji yazarı Ahmet Usta teknolojinin tanımını şöyle yapıyor;

“ Teknoloji birim zamanda yaptığımız işlerin sayısını ve kalitesini artıran veya yaşam kalitesini yükselten gelişmelerin tamamını ifade eden kelimedir. ”

Bu tanım tekerleğin ve ateşin icadından günümüzdeki modern bilgisayar sistemlerine kadar insan hayatına giren tüm yenilikleri ve zaman içinde gelenekselleşmesini ifade etmek için şimdilik yeterli görünüyor. Teknoloji medeniyetlerin gelişim süreci içinde insan hayatının konforunu ve hızını artırmak adına temel unsurlardan birisini teşkil ediyor.

Diğer yandan medeniyetlerin temelindeki bir diğer unsur ekonomidir. Ekonomi; üretim, ticaret, dağıtım ve tüketim, ithalat ve ihracattan oluşan insan etkinliğidir. İnsanın ihtiyaçlarını karşılamada yapılan her türlü faaliyeti içerir.¹ Ekonomik faaliyetler ile birlikte para kavramı ortaya çıkmıştır. Bu iki kavram birlikte finans olgusuna şekil verir. Finans; kişilerin veya kurumların maddi gelir elde etmeleri, yatırım yapmaları ve zaman içinde bu yatırımları değerlendirmeleridir.²

Finansal süreçler tarih boyunca teknolojik yenilikler ile gelişmiştir. Takas aracı olarak kullanılan deniz kabuklarından değerli metallere geçmek, Lidyalıların değerli metalleri devlet destekli paraya dönüştürmesi, ilk merkez bankası, ilk EFT mesajının gönderildiği telgraf sistemi ile paranın fiziksel bariyerinden kurtulup bitlere dönüşmesi ve günümüzün modern finansal enstrümanları Finans ve Teknoloji kavramlarını birleştirip, 19. Yüzyıldan itibaren FinTech kavramının doğmasını sağlamıştır.

The REGTECH Book, FinTech'i üç ana evreye ayırır.³

FinTech 1.0 (1866 – 1967)

Özellikle 17. Yüzyıldan itibaren finansal enstrümanların Avrupa'da hızla gelişmeye devam etmesiyle birlikte telgraf ve 2. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler FinTech'in ilk dönemini oluşturur.

FinTech 2.0 (1967 – 2008)

Elektronik ödeme sistemlerinde yaşanan gelişmeler ile bankalararası yapıların kurulması, ulusal ve küresel ödeme şemalarının ortaya çıkması, 1990'larda internetin doğması ile bankacılık ve finansal servislerin çevrimiçi hale dönüşmesi FinTech için ikinci dönem olarak kabul edilir.

FinTech 3.0 (2008 – günümüz)

2008 yılında ABD'de Lehman Brothers'ın iflası ile başlayan süreçte, ABD başta olmak üzere tüm dünyayı etkisi altına alan küresel finansal kriz beraberinde yüzlerce irili ufaklı bankanın, yüz binlerce şirketin ve milyonlarca bireyin iflasını getirdi. Küresel krizin yegane baş sorumlusu olarak, ABD'deki yasal düzenlemelerdeki ve denetimlerdeki eksiklikler kabul edildi. Bu ortak görüşün bedeli ise kaybedilen milyarlarca dolardan daha ağırdı; insanlar mevcut bankacılık ve finans sistemine karşı güvenlerini büyük ölçüde kaybettiler. Öyle ki 2015 yılında ABD yapılan bir araştırma tüketicilerin teknoloji şirketlerine bankalardan daha çok güvenir hale geldiklerini gösteriyor.

Akıllı telefonların kullanım oranındaki hızlı yükseliş, uygulama programlama Arayüzleri (API), Açık Bankacılık, basit bir fikirle doğan küçük girişimlerin hızla milyarlarca dolarlık ölçeklere ulaşması, ana işlevi finansal çözümler olmayan kurumların ödeme işlemlerine aracılık hizmetleri vermeye başlaması ile finansal teknolojilerin hem geleneksel ekosistemden pay aldığını hem de ekosistemin kendisini hızla büyüttüğünü görüyoruz. Tüketicilerin geleneksel yapılardan daha çok teknoloji odaklı yenilikçi finansal girişimlere güven kazanmaya başladığı bu yeni dönem FinTech 3.0 olarak ele alınıyor ve günümüzde gelişimini sürdürüyor.

ALINAN DERSLER VE REGTECH'İN GELİŞİMİ

Kaçınılmaz olarak tarih boyunca para kavramına bağlı tüm süreçler devletler ve merkezi unsurlar tarafından düzenlenmiştir. FinTech 2.0 ve 3.0 dönemleri, bu dönemlerde geleneksel bankacılık sistemlerinde yaşanan krizler ve yeni girişimler ile büyük teknoloji şirketlerinin daha önce hiç beklenmedik alanlara adım atması sonucunda, yasal düzenlemeler daha fazla önem kazanmış durumda. Yasal düzenlemeler sektörde sadece tüketicileri korumayı değil aynı zamanda küresel vergi rejimlerinden, geleneksel bankacılık sisteminin fonksiyonunu sürdürmesine dek pek çok işleve sahip. Bu çerçevede FinTech ekosistemi gelişmesini sürdürürken yeni bir ekosistemin de kapılarını açmış oldu: RegTech.

Regulation Technologies (RegTech), yasal gelişmelerin gereksinimleri yerine getirmek için teknolojik imkanları kullanan bir alan.

Bu raporun daha iyi anlaşılabilmesi için RegTech kavramının iyi kavranması gerekiyor. Finansal teknolojilere kıyasla oldukça yakın bir dönemde, 20. Yüzyılın son 10 yıllık döneminde ortaya çıkan RegTech bu kısa geçmişine rağmen şimdiden FinTech'ler ile geleneksel bankacılık ve finans sisteminin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş durumda.

RegTech de genel olarak üç ana döneme ayrılıyor.⁴

RegTech 1.0

1990'larda ve 2000'lerde kurumlar daha küresel hale geldikçe, artan düzenleyici zorluklarla karşılaşmaya başladılar. Bu durum uyum ve risk yönetimi departmanlarının gelişimini hızlandırdı. 1980'lerden itibaren, finansal teknolojilerin daha yoğun şekilde kullanılması benzer teknolojilerin, risk yönetimini kolaylaştırmak için de kullanılmasını mümkün kıldı.

21. yüzyılın başlarında, finans endüstrisi ve düzenleyiciler, riskleri yönetmek ve kontrol etmek için teknolojiye dayanan araçlarına aşırı güven duydular. Ancak bu durum 2008 yılında yaşanan Küresel Finansal Kriz (Global Financial Crisis - GFC) ile son bularak RegTech 1.0 dönemini sona erdirdi.

RegTech 2.0

RegTech 2.0, GFC sonrası düzenleyici gereksinimlere bir yanıt olarak ortaya çıktı. Ardı ardına gelen karmaşık düzenleme dalgaları, uyum maliyetlerini önemli ölçüde artırdı ve yasal para cezaları ve ödemeler 20 ila 50 kat arasında yükseldi.

Bu dönemde güçler ayrılığını sağlayabilmek adına hem mevcut yasal yapılarda bölünmeler hem de yeni yasal düzenleyici yapılar da ortaya çıktı. Düzenleyici ortamın artan bölünmesi, piyasalar üzerinde düzenleyici çakışmalar ve çelişkilere sebep olmaya başladı. Finansal kurumlar, uyum yönetimlerini daha iyi hale getirebilmek için kaçınılmaz olarak RegTech çözümlerinden daha fazla faydalanmaya başladılar.

Bu dönemde veriye dayalı bilgi toplamak, analiz etmek ve risk bazlı yaklaşımlar önem kazandı. Yapay Zeka (AI), derin öğrenme gibi teknolojiler her geçen gün bu çözümler için daha önemli hale gelen iki bileşeni oluşturuyor.

Büyük verinin incelenmesi, bu analizlere dayalı olarak proaktif önlemlerin alınması RegTech 2.0 dönem için kaçınılmaz ihtiyaçlar. Artık düzenleyiciler de bu gelişmelerin farkındalar ve bu teknolojilerin daha fazla kullanılmasına yönelik gereksinimleri ortaya koyuyorlar. Birleşik Krallık (UK), Avustralya, Singapur bu alanda başı çeken ülkeler olarak karşımıza çıkıyor.

Kara Parayı Aklamayı Önlemek (Anti-Money Laundering – AML), Müşterini Tanıma (Know Your Customer – KYC) gibi süreçleri bugün RegTech çözümleri olmadan yönetmek neredeyse imkânsız hale gelmiş durumda. Gerek geleneksel bankacılık ve finans sektörü, gerekse FinTech'ler, bir yandan bu konulardaki ağır düzenlemeler ile baş etmek diğer yandan müşterilerinin ve kendilerinin güvenliğini sağlamak için bu hizmetleri kaçınılmaz olarak sahiplenmek zorundalar.

Tüm endüstrinin büyük veriye dayanan, BT ağırlıklı bir yapıya dönüşmesi siber güvenliği de gündemin en önemli bileşenlerinden birisi haline getiriyor. GDPR, KVKK gibi genel ve kişisel verilerin korunmasını gerekli kılan düzenlemeler siber güvenlik endişeleri ile eş zamanlı olarak yönetilmeli.

RegTech 3.0 ve Sonrası

Son 10 yıllık dönemde blokzinciri teknolojisinin akıllı sözleşmeler ile birleşmesi ve belirteç (token) yapıları ile varlıkların dijitalleştirilebilmesi merkeziyetsiz finansal çözümler (Decentralized Finance – DeFi) gibi kavramlar ile Merkez Bankaları Dijital Para Birimleri (Central Bank Digital Currency – CBDC) ortaya çıkmasını sağladı.

Diğer yandan Covid-19 virüsünün sebep olduğu küresel salgın ve dünyanın içine girdiği bu pandemiye bağlı ekonomik durgunluk beraberinde finansal problemleri de getiriyor. Virüsün ilk ortaya çıktığı Çin'den bu raporun yayımlandığı döneme kadar 9-10 aylık kısa bir dönem içinde ortaya çıkan bu etkilerin 10 yıllık bir döneme denk sonuçları olduğu ve olacağını söylemek hata olmayacaktır. Bu durum kripto varlıklara ve DeFi gibi yapılara ilgiyi hızlandırırken itibari para sistemlerine ve düzenleyici kurumlara olan güveni de sarsmaya devam ediyor. 2008 yılında oluşan ABD merkezli küresel finansal kriz sonrasında yaraların henüz tam olarak sarılmadığı bir dönemde bu yaşananlar güven sorununu körüklemeye devam ediyor.

Artık AML ve KYC temelinde RegTech çok daha önemli hale geliyor. Bir yandan yasal düzenlemeler ile yenilikçiliğin önünü erken dönemde kesmemek, diğer yandan geç kalıp tüketicileri mağdur etmemek adına bir ikilem içinde RegTech'in gelişimini sürdürmesi kaçınılmaz.

TEMEL KAVRAMLAR VE AML

DİJİTAL KİMLİK

UZAKTAN MÜŞTERİ EDİNİMİ

AML GENEL BAKIŞ

AML BİLEŞENLERİ VE SÜREÇLERİ

KYC ve CDD

Düzenli Yaptırım Taramaları

İşlemlerin ve Hesapların Takibi

Araştırma ve Kayıtlar için Akış ve Durum Yönetimi

Risk Puanlaması

Yasal ve Yönetimsel Raporlamalar

ÖRNEK BİR AML AKIŞ DİYAGRAMI

AML EKOSİSTEMİNDE YILLARA GÖRE GELİŞMELER

YAPAY ZEKA (AI) AML ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

DİJİTAL KİMLİK | UZAKTAN MÜŞTERİ EDİNİMİ | AML KAVRAMLARI

AML'i yalın bir kavram olarak ele almak doğru olmaz. AML temel bir kavram şeklinde ifade edilebilir ancak bir süreç olarak ele alınması gerekmektedir. Bu süreç öncelikli olarak gerçek kişilerin kimliği, bu kimliğe bağlı kişisel verileri, bu kişisel verilerin ilişkileri ve bu ilişkilere dair mevcut bilgilerin değerlendirilmesi ve sonrasında kurulan ticari ilişki süresi boyunca etkinliklerin takibi olarak tanımlanmalıdır. Elbette bu işlemler keyfe keder değil, yasal düzenlemeler ve gereksinimler çerçevesinde, kişisel verilerin korunması esasına dayalı olarak işletilmelidir.

Bu süreç geçmişten günümüze ve günümüzden geleceğe teknolojik gelişmeler ışığında sürekli ilerlemekte ve yeniden şekillenmektedir. Örneğin; kısa bir süre sayılabilecek derecede geçmişte, potansiyel bir müşteri adayı ile finansal bir hizmet vermek üzere ilgili kurum arasında kurulan ilişki için yüzyüze görüşme ve fiziksel belge ibrazı mutlaka gerekirken bugün aynı süreç bütünüyle dijital olarak işletilebilecek hale gelmiştir.

Bu çerçevede AML sürecini daha iyi aktarabilmek adına Dijital Kimlik (Digital Identity) ve Uzaktan Müşteri Edinimi (Digital Onboarding) gibi kavramları kısaca ele alarak akabinde AML sürecinin detaylarını inceleyeceğiz.

DİJİTAL KİMLİK (DIGITAL IDENTITY)

Kimlik, kişiye ait biyografik ve biyolojik özellikler de dahil olmak üzere, bir kişiyi tekil olarak betimleyen özellikler ve karakteristik davranışlardır.⁵

Dijital teknolojilerdeki tüm gelişmelere rağmen kimliklerin dijitalleşmesi düşünülenin aksine oldukça primitif bir seviyede gerçekleşmiş ancak bununla birlikte yeni kimlik çeşitleri olarak tanımlayabileceğimiz sosyal ve sanal kimlikler ortaya çıkmıştır. Bu durum bireysel kimliklerin tek boyutlu yapısını daha üst bir boyut seviyesine taşımakta ve özellikle finansal servislerin dijitalleşmesi de göz önüne alındığında kimliklerin doğru şekilde yönetilmesi ve korunması daha da önem kazanmaktadır.

Gelişmiş bir ülkede herhangi bir yetişkin bireyin ortalama 200 organizasyon ile kimlik ilişkisi kurduğu hesaplanmakta ve buna bağlı olarak şu anda dünyada 50 ila 60 milyar arasında bireylere bağlantı kuran kimlik kaydı olduğu düşünülmektedir. Üstelik bu rakamlara makineler ve tüzel kimlikler dahil değildir.⁶

Kimlik kaydı alması ve sonrasında doğrulaması yapması gereken herhangi bir kurum için bu süreçler her geçen gün daha da zorlaşmakta ve maliyeti hızla yükselmektedir. Üstelik bir kimliği kayıt altına almak ve doğrulamak artık yeterli değildir. Özellikle finansal servisler söz konusu ise “güven” kimliğinin zamana bağlı vazgeçilmez bir ek boyutunu oluşturmaktadır. Güvene bağlı yetkilendirme ayrıca yönetilmesi gereken bir süreçtir.

İnternet ile birlikte gelişen e-ticaret ve kredi kartlarının dijital kanallar üzerinde seyahat etmesi, günümüzde çalıntı kredi kartları ile yapılan işlemlerin (card not present fraud) ve çalınan profil hesapları ile verilen siparişlerin sayısında olağan üstü bir artışı beraberinde getirmektedir. Bu tarz işlemleri engellemek için alınan önlemler nedeniyle hatalı dolandırıcılık uyarılarındaki artışlar e-ticaret sektöründe milyarlarca dolarlık kayba neden olmaktadır.⁷ Diğer yandan finans ve FinTech sektöründe AML ve KYC için kimlik kaydı ve doğrulamaya yönelik işlemlerin maliyeti yıllık ortalama yüzde 11 oranında artmaktadır.⁸

Türkiye’de yapılan bir araştırmaya⁹ göre kişilerin günlük hayatlarında fiziksel olarak kimlik bilgilerini paylaşmada yaşadıkları temel sorunlar şu şekilde sıralanmıştır:

- Dokümantasyon, çoklu işlem veya fiziksel eylemin zahmeti ve zaman kaybı
- İhtiyaç duyulan bilgiye hemen erişememek
- İhtiyaç duyulandan fazla bilgi paylaşmak
- Bilgileri açık (sesli ya da yazılı) paylaşmaktan doğan güvenlik zafiyeti
- Toplanan bilgilerin akıbetinin ve saklanma süresi/koşullarının bilinmemesi
- Her yeni servise en baştan kimlik kanıtlama gerekliliği
- Yönetilmesi ve hatırlanması gereken onlarca dijital kimlik (giriş, şifre) olması
- Saklanması ve taşınması gereken çok sayıda fiziksel kimlik belgesi olması

Ortaya çıkan bu problemlerin giderilebilmesi için teknolojik imkanlardan faydalanmak mecburi ve bu imkanlar dahilinde kimliklerin dijitalleştirilmesi kaçınılmaz hale gelmektedir.

Yukarıda bahsedilen gerçekler göz önüne alındığında, finansal hizmetlerin kimlik yönetimini düzenleyici kurumlar ile kurulan yerel ve küresel iş birlikleri ve bilgi paylaşımına dayalı şekilde sürdürmesi gerekecektir.

Diğer yandan RegTech’in otomasyon, analitik, bulut bilişim, makine öğrenimi ve diğer teknolojilerin temelleri, sağlam kimlik planlarını gerçekleştirme ve sürdürme maliyetini düşürme sözü veriyor. Teknolojik gelişmelerle beraber açıkça görüyoruz ki yenilikçi dijital kimlik çözümleri çözümler daha başarılı şekilde insan faktörünün yerini almayı başarıyor ve yine insan kaynaklı hataları daha etkin şekilde ortadan kaldırıyor.

Gelecekte, finans kuruluşlarının yasal yüklerini bugün ihtiyaç duyulan çalışan sayısının çok küçük bir kısmı ile yerine getirebileceklerini söylemek hatalı olmaz. Bu RegTech dönüşümünde dijital kimliğin de önemli bir rolü olacak.

UZAKTAN MÜŞTERİ EDİNİMİ (DIGITAL ONBOARDING)

Finansal teknolojilerdeki gelişmeler ile birlikte bu alandaki hizmetlerin kullanıcıları daha fazlasını beklemeye başladılar. En önemlisi ise tüketicilerin bankalarını seçerken en önemli tercih önceliklerinden birisini artık kullanıcı deneyimi (User Experience – UX) oluşturmaya başladı. Yenilikçi bankalar (neo-banks / challenger banks) ve FinTech'ler bu talebi körükleyen yapıları oluşturuyor ve pek çok servis ile sürecin dijitalleşmesini hızlandırıyorlar.

Büyük finansal oyuncular arasında tüketici deneyimi (Customer Experience – CX) önemli bir ayırıştırıcı olarak rol oynuyor. McKinsey'in raporuna göre bu deneyim sahadaki oyuncuların gelirlerini yüzde 2 ila 3 arasında artırmalarını mümkün kılıyor.¹⁰

Uzaktan Müşteri Edinimi, bir müşterinin çeşitli ürünlerin veya hizmetleri kullanmak istediği anda başlayan bir süreçtir. Dijital kimlik yönetimi, teknoloji ve bunlara ait verilerin yönetilmesini gerektirir. Kısa süre öncesine dek geleneksel kurumlarla hesap açma deneyimi, müşteriler açısından, fiziksel bir kimlik ibrazını, farklı ürünlere erişmek için aynı soruları birden çok kez yanıtlamayı gerektiriyordu. 2001 yılı sonrasında bankacılık ve finans endüstrisinde dünya ortalamasının çok üstünde bir hızlı gelişme ve yüksek teknoloji kullanımı oranına sahip Türkiye gibi ülkelerde bile, süreç diğer ülkelerden çok büyük farklar yaratamıyordu. Üstelik yeni müşteri kazanmanın maliyeti bireysel hesap açma işlemlerinden kurumsal müşterilere dek geniş bir aralıkta ciddi bir maliyet yaratıyordu. Uzaktan Müşteri Edinimi bu sorunların hepsini çözebilecek potansiyelde bir süreç olarak karşımıza çıktı.

Finansal bir kurum için Uzaktan Müşteri Edinimi sürecinin temel unsurunu KYC oluşturur. Hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığınız bir müşteri adayı için, yüz yüze görüşme olmadan, kimlik doğrulaması yapmak ve yasal prosedürlerin işletilmesi gerekecektir.

Yasal dijital imza ile sağlanan kimlik doğrulama işlemi Uzaktan Müşteri Edinimi sürecini hızlandıran en önemli bileşenlerden birisi olmuştur. Türkiye'de 2004 yılında yürürlüğe giren 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na¹¹ paralel olarak 28 Haziran 2008 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 26918 sayılı tebliğ¹² ile GSM/SIM kartı ile sağlanan mobil imza, yasal geçerliliği olan elektronik imza ile eşdeğerlilik kazanmıştır. Dünyanın farklı ülkelerinde yasal olarak geçerliliği sağlanan¹³ mobil

imza ile Digital Onboarding işlemi artık bir banka veya finans kurumuna gitmeyi gerektirmeden, mobil uygulamalar üzerinden yapılabilir hale gelmiştir.

Uzaktan Müşteri Edinimi dört temel bileşenden ve süreçten oluşur;¹⁴

- 1. İlk Katılım (Onboarding)** bir kullanıcının kimliğini ilk başvurusunda doğrulama
- 2. Doğrulama (Validation)** bir kullanıcının yaptırım listeleri, adres kontrolü ve kredi puanı gibi değerleri için doğrulama
- 3. Yetkilendirme (Authentication)** ile bir kullanıcı müşteri olarak kabul edildikten sonra servis ve hizmetlere ulaşabilmesi için kimliğinin doğrulanması
- 4. Elektronik imzalama (Electronic signing)** kullanıcıların yasal zeminde geçerli olacak şekilde, sözleşmeleri dijital imzalamasını sağlamak

Türkiye’de “Digital Onboarding” süreçleri ile ilgili görüşler ve tartışmalar son yıllarda oldukça artmış durumdaydı. 2020 yılında bu konuda ilk gelişme Mart ayında yaşandı.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) tarafından yayımlanan “Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik” ile “Müşterini Tanı (KYC)” ve “sözleşme” prosedürlerinin dijital kanallar üzerinden yürütülebilmesinin önü açıldı.¹⁵

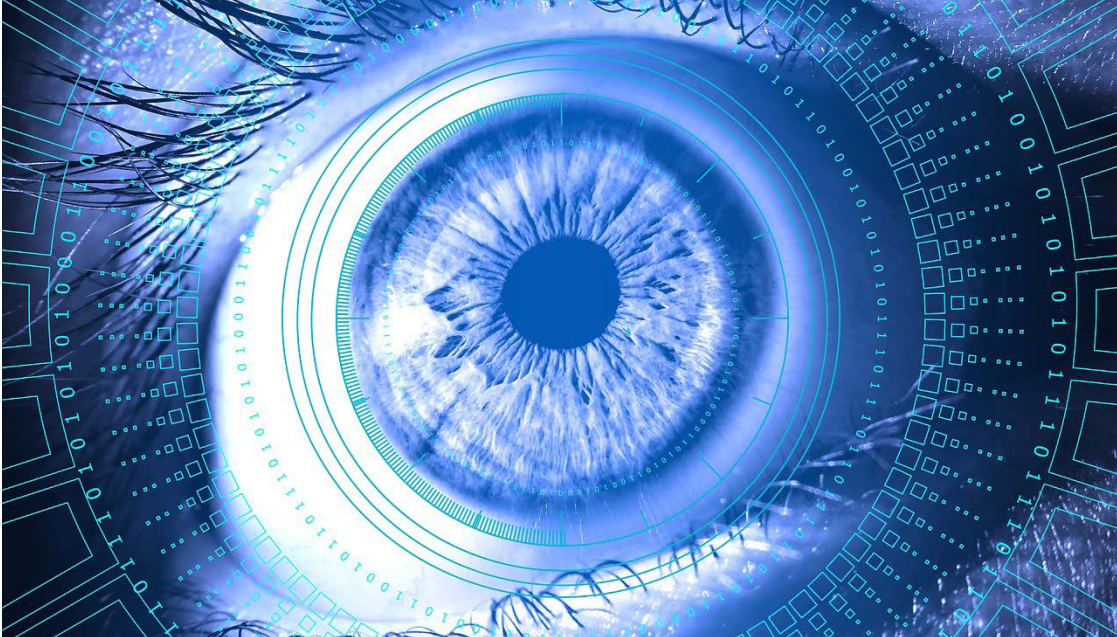
Bununla beraber bir önemli gelişme de pandemi döneminde yaşandı. 5 Haziran’da TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderilen kanun teklifi ile müşteri edinim süreçlerinin MASAK yükümlülükleri uygun olmak şartıyla yüz yüze gelme ihtiyacı olmadan dijital ortam üzerinden yürütülmesinin önünü açacak düzenlemeler getirildi.¹⁶

Genel olarak tüm dünyada hızlanan Uzaktan Müşteri Edinimi ile alakalı yasal düzenlemelerin Covid-19 döneminde ele alınması bir rastlantı değildir. Evet, rekabet koşulları ve yenilikçiliğin teşvik edilmesi için bu ihtiyaç uzun zamandır vardı ancak küresel salgın bu düzenlemeleri daha önemli ve öncelikli hale getirdi.

Uzaktan Müşteri Edinimi daha önce de ifade edildiği şekliyle KYC ve AML gibi diğer yasal gereksinimler ile birlikte ele alınmak zorundadır. KYC süreçleri son on yılda iyileşmiş olsa da, hala yetersiz çevrimiçi KYC programlarıyla ilişkili sorunlar var. Makinelere ve algoritmalara güven nihai bir durumu tanımlamıyor. Birçok yargı alanındaki düzenleyiciler hala insan müdahalesine ihtiyaç duymaya devam ediyor.

Bu durumun tekil bir sebebi olduğunu söyleyebiliriz; güvensizlik. Diğer yandan Küresel FinTech liderleri arasında kabul edilen Chris Skinner bu konuya bir makalesinde şu ifadelerle yer veriyor; “Bankamın erişilmez olması, yenilikçi bir bankada yeni bir hesap açtığım anlamına geliyor. Bunu yapmam mobil uygulama üstünde sadece on dakika sürdü ve zekice çalışıyor. Neden mi geçtim? Çünkü artık eski bankama güvenmiyorum.”¹⁷

KYC ve AML gibi süreçlerdeki gelişmeler, tüm geçiş sancılarına rağmen, artık TO anında hizmet veren kurum ile müşteri arasında güven tesis edilmesini ve müşterinin eski hizmet sağlayanından vazgeçmesini mümkün kılıyor. Bu çerçevede artık AML kavramının detaylarına göz atmak için hazırız.

AML

Kara para aklama, yasadışı olarak elde edilen gelirlerin (kara para) yasal görünmesini sağlamak için uygulanan süreçlere verilen genel bir tanımdır. Genellikle üç adımdan oluşur: yerleştirme, katmanlama ve entegrasyon.¹⁸

İlk adımda, gayri meşru fonlar gizlice meşru finansal sisteme sokulur. İkinci adımda, çok sayıda hesap aracılığıyla gerçekleşen transferler sayesinde, karışık bir düzen içinde para hareket ettirilir. Son olarak, “kara para” yasal görüne kadar ek işlemlerle finansal sisteme entegre edilir. Kara para aklama, uyuşturucu kaçakçılığı ve terörizm gibi suçları finanse ederek kolaylaştırabilir ve küresel ekonomiyi olumsuz yönde etkileyebilir.

Kara para aklama ile mücadele için dünyanın pek çok ülkesi kendi özgün mücadele tarihine sahip olsa da 1989 yılında gelişmiş ülkelerin iş birliği ile OECD altında “The Financial Action Task Force (FATF)” kurulmuştur. FATF aynı sene içinde kara para aklamanın ve terörizmin finansmanını engellenmeye yönelik bir dizi temel kanun tasarısı önermiştir. FATF tarafından önerilen 40 madde bugün küresel finans sistemi içine dahil olan ülkelerin büyük çoğunluğu tarafından yerel kanunlara entegre edilmiş ve uygulanmaktadır.¹⁹

FATF dışında AML süreçlerine yönelik yasal düzenlemeler konusunda söz sahibi olan bir diğer kurum; 1974 yılında kurulan Basel Bankacılık Gözetim Komitesi (Basel Committee on Banking Supervision) ve alt grubu Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements – BIS) olarak karşımıza çıkıyor. BIS, 60 merkez bankasının temsilcilerinin katılım gösterdiği uluslararası bir organizasyon. Küresel bankacılık standartlarının belirlenmesinde önemli bir fonksiyona sahip ve bu fonksiyon dolaylı olarak AML düzenlemelerini de etkiliyor.

AML için standartların belirlenmesine yönelik 1999 yılında kurulan Wolfsberg birliğini de mutlaka bu listeye eklemek gerekiyor. Birlik adını, 11 küresel özel bankanın İsviçre’deki Wolfsberg şatosunda bir araya gelmesinden alıyor. Özel ve kurumsal bankacılık için AML ve buna bağlı süreçler ile alakalı yaptırım niteliği olmayan ancak prensip ve etik noktasında çalışmaları ile öne çıkıyor.²⁰

AML süreçleri için aktif şekilde çalışmalarına devam eden Egmont, Avrupa Birliği, IMF, ve Transparency International gibi farklı kurumların da öneri ve düzenlemeleri bankaların uyması gereken kurallar ve takip etmesi gereken standartlar açısından önemli rol oynadığını söyleyebiliriz.

En eski köklü kurum olan FATF, doğrudan resmi bir yaptırım yetkisine sahip yapıda değildir. Bununla birlikte FATF'ın düzenleme önerilerine uymayan yargı bölgeleri ve finans kurumları, Amerika Birleşik Devletleri ve AB gibi büyük pazarlara erişimlerinin söz konusu yerel düzenleyiciler tarafından sınırlandırılması riskiyle karşı karşıya olduğunu bilir. FATF ve tavsiyelerine ek olarak, Birleşmiş Milletler de yaptırım uygulanacak ülke, şirket ve bireylerin belirlenmesinde aktif rol oynamaktadır.²¹ FATF'ın aksine BM aktif yaptırımlar uygulamak için yeterli yetkiye ve güce sahiptir.

Hem FATF kurallarının hem de BM yaptırımlarının dünyadaki finansal kurumların operasyonları üzerindeki etkisi dramatik olmuştur. Büyük finans kurumları genellikle AML kurallarını uygulamakla görevli büyük bir bölüm oluşturur. Finansal kurumların faaliyetlerine ek olarak, SWIFT ve CLS gibi altyapı sağlayıcılar da AML'nin önemli uygulayıcılarıdır.²²

FATF tarafından sunulan tavsiyeler, uluslararası kabul görmüş olmasına rağmen, her yargı alanı yerel hukuk sistemlerine uygun şekilde bu tavsiyeleri yerelleştirmekte ve uygulamaya koymaktadır. Temel standartlar ortak olmasına rağmen, bunların uygulanmasındaki ayrıntılar yargı alanından yargı alanına değişebilir. Yerel tek bir yetki alanında bile, düzenleyici otoriteler arasında farklı uygulamalar olabilir. Uyum açısından bakıldığında bir dizi sorun ortaya çıkar.

İlk olarak, bir finans kuruluşunun her mevcut müşterisi veya potansiyel müşterisi, AML gereksinimlerinin KYC kapsamında gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu gereksinim temel bir kimlik paylaşımının ötesinde; gelir beyanı, sermaye kaynağı ibrazı ve benzerlerinin çok daha derin bir şekilde belgelenmesini gerektiren yoğun bir süreçtir. Binlerce müşteriye sahip birden fazla ülkede faaliyet gösteren büyük bir finans kurumu için bu durum, genellikle firmanın dahili BT'si, risk yönetimi ve uyumluluk sistemleri aracılığıyla kurulan ve uygulanan zorlu bir süreçtir.

İkincisi, bölgesel yetki alanlarının gereksinimleri arasındaki farklılıklar nedeniyle, birden fazla pazarda faaliyet gösteren firmalar, yalnızca küresel gereksinimleri değil, aynı zamanda yerel pazarların özel gereksinimlerini ve hatta bazı durumlarda, bu piyasalardaki farklı düzenleyici kurumlara uygun şekilde sistemlerini kurmak zorundadır.

Üçüncüsü, özellikle Amerika Birleşik Devletleri, kurallarını yalnızca ABD finans kurumları üzerinde değil, aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nde faaliyet gösteren yabancı finans kurumları üzerinde de uygulama konusunda baskıcı bir politikaya sahiptir. Pek çok örnek verilebilir; büyük küresel finansal kurumlar AML ihlalleri, yaptırımları delmeleri sebebiyle ABD'nin düzenleyici kurumlarının cezalandırmaları ile karşılaşmış ve bu da büyük para cezalarına yol açmıştır.²³

Dördüncüsü, AML gereksinimlerinin temel bir mecburiyeti şüpheli işlemlerin bildirilmesidir. Bu tür gereklilikler, hem öznel unsurları (örneğin olağandışı hesap davranışı) hem de objektif unsurları (örneğin, belirli bir büyüklükteki herhangi bir nakit işleminin raporlanması) içerir.²⁴ Büyük bir finans kuruluşunda bu soruşturmalar ve raporlama süreci, gerek beşeri gerekse BT açısından önemli kaynaklar gerektirir.

Bu sorunların her biri veya bir araya gelmelerinden kaynaklı senaryolar, AML ve KYC'nin, büyük finans kurumları ve BT ve danışmanlık firmaları ve yeni girişimler için önemli bir odak noktası haline gelmelerini sağladı. Bu sebeple günümüzde RegTech çözümlerinin çoğunluğu AML ve KYC uyumluluğuna odaklanmaktadır.

AML BİLEŞENLERİ VE SÜRECİ

AML düzenlemelerini ve uygulamalarını daha iyi anlamak için AML süreçlerini oluşturan bileşenlere daha yakından bakılması gerekmektedir. Bu süreçler üzerindeki hakimiyet ve tüm bileşenlere kuşbakışı bir perspektif kazanmak aynı zamanda AML çözüm arayışlarında sunulan ürünleri de daha başarılı şekilde analiz etmeyi ve doğru tercihler yapmayı mümkün kılacaktır.

KYC ve CDD

Müşteri Tanıma (Know Your Customer – KYC) ve Müşteri Durum Tespiti (Client Due Diligence – CDD) AML sürecinin temel ve öncelikli iki ve birbirinden ayrılmaz bileşenini oluşturur.

KYC, bir finans kuruluşunun potansiyel ve mevcut müşterilerin kimliğini, finansal verilerini ve bunlara bağlı yasal ve ticari diğer bilgileri kontrol ettiği süreçtir. Yerel rejimlerde farklılıklar olmakla birlikte temel olarak KYC düzenlemeleri, finansal kuruluş ve FinTech'lerin, ticari ilişkinin başlangıcında müşteri kimliği kanıtı toplamasını ve o müşteri ile ilişki devam ettiği süre boyunca bu kanıtın kaydını tutmasını gerektirir. CDD, müşterilerin sürekli olarak izlenmesini ve zaman içinde davranış modellerinde ve faaliyetlerinde önemli değişiklikleri tanımlama yeteneğini ifade eder.

Tipik işlevsellik şunları içermelidir:²⁵

- KYC ve AML kurallarına dayalı hesap açma
- Kimlik tespiti ve doğrulaması
- Müşteri / hesap kayıtları için kontrol listeleri tanımlayarak, hesap türüne göre zorunlu bilgilerin alınması
- Müşterinin diğer müşterilerle ilişkisini belirlemek için çeşitli parametrelere bağlı olarak veri tabanlarının taranması
- Finans kurumunun çeşitli kriterlere kullanılarak müşteriye risk/davranış kategorilerine göre sınıflandırılması.
- Bankanın diğer ürünleri ve departmanları arasında tutarlılık içerecek şekilde kimlik, risk ve davranış bilgilerinin meta etiketler ile yapılandırılabilir şablonlara dönüştürülmesi.
- Müşteri profilindeki herhangi bir değişikliğe bağlı olarak, özelleştirilebilir risk derecelendirme motorunun, riskleri otomatik olarak yeniden değerlendirmesi ve daha fazla eylemi harekete geçirmesi.
- Süregiden durum tespiti için kural tabanlı verilerin; ilişkiler, ürünler ve farklı bölgeler genelinde sürekli güncellenmesi.
- Farklı müşteriler arasındaki ilişkileri tanımlamak, ilişkilendirmek ve bu bilgilerin saklanması için otomatik izleyiciler kullanılması.
- Risk ve düzenleyici gereksinimleri değiştikçe risk derecelendirme algoritmalarını, kurallarını ve süreçlerini değiştirme yeteneği.
- Denetim sonuçları, eylemler ve değişikliklerin raporlanması.

Düzenli Yaptırım Taramaları

Düzenli yaptırım taramaları (Sanction Screening), kuruluşların düzenlemelere uyum sağlamasına, mali suçları azaltmasına ve terörle mücadele finansman yönergelerini karşılamasına yardımcı olur. Yaptırım listelerine dayalı olarak potansiyel tehditlerin gerçek zamanlı tanımlanmasını ve engellenmesini mümkün kılar.

Bu süreçler şu adımları içerir:

- Müşteri verilerinin otomatik yüklenmesi ve gerçek zamanlı doğrulanması
- ABD Yabancı Varlık Kontrol Ofisi (U.S. Office of Foreign Asset Control - OFAC) tarafından kara listeye alınmış müşteriler ve politik konumuyla gözlenmesi gereken kişilerle (Politically Exposed People - PEP) eşleştirme.
- Uluslararası takas merkezleri ve transfer servisleri (IAT (Otomatik Takas Transferi - Automated Clearinghouse Transfer ve SWIFT gibi) mesajları içerisinde eşleştirmeler
- Fonetik benzerlikler ve bulanık mantık yöntemleri ile gelişmiş arama tekniklerinin kullanılması.

İşlem ve Hesapların Takibi

İşlem ve hesap takibi, müşteri verilerini takip etmeyi, şüphe düzeyine göre sınıflandırmayı ve anormallikler açısından incelemeyi içerir. Bu tür anormallikler, fonlarda herhangi bir ani ve önemli artış veya azalışlar veya büyük tutarlarda para çekmeyi içerir.

Bu süreçte kullanılan bazı teknikler şunlardır:

- KYC gereksinimlerine veya istisnalarına tabi senaryolar için beklenen veya geçmiş davranışlardan sapmaları tespit etmek üzere banka hesaplarının, iş zekası (BI) kullanarak işlem ve bakiye açısından gerçek zamanlı izlenmesi
- BI çözümlerine bağlı olarak makine öğrenmesi ile yeni örüntülerin tanımlanması ve yapay zeka yaklaşımı ile daha hakkında bilgi sahibi dahi olunmayan yeni şüpheli işlemlere yönelik alarm üretilmesi
- Uyarı ve mesaj senaryoları için birden fazla kıyaslama kullanma
- Dahili hesapların izlenmesi
- Yaygın şüpheli özelliklere sahip birden çok işlemi tanımlama
- Zaman bazlı ileri ve geri analizler yapabilmek için olay sıralamalarının kusursuz şekilde oluşturulması

Araştırma ve Kayıtlar için Akış ve Durum Yönetimi

AML iş akışı ve durum yönetimi araçları, süreç verimliliği ve şeffaflığı sağlar. Bunlar, risk tehditlerini anlamak ve bunlara karşı zamanında harekete geçmek için kullanılır.

Bazı teknikler şunlardır:

- Kullanıcı tanımlı kriterlere göre manuel veya otomatik olarak bir servis talebi oluşturma ve izleme
- Yapılandırma (kodlar ve açıklamalar dahil) ve iş akışını, uyarı bildirimlerini ve sorun iletilme işlemlerini otomatikleştirme
- Vakaları önceden tanımlanmış kurallara göre önceliklendirebilmek
- Dahili kullanıcı yetkilerine dayalı olarak olay önceliğini manuel olarak geçersiz kılma veya şüpheli bir işlem veya olayın risk puanlamasını kullanma
- Yöneticiler veya gözetmenler tarafından bile değiştirilemeyen kapsamlı bir denetim izi ve korumalı girdi kullanmak
- Aynı müşteri / hesap için birden fazla nedenin bağlantısını incelemek
- Bir vakada yeni belgeler ekleme kabiliyeti
- Çevrimdışı arşivlere erişim ve kullanma

Risk Puanlaması

AML risk puanlaması, müşterilerin ve işlemlerin gözden geçirilmesi ve araştırılması için önceliklendirilmesini, kaynakların algılanan risklerle orantılı olarak kullanılmasını sağlamayı ve kara para aklama ile terör finansmanı risklerinin tutarlı ve kaliteli bir şekilde ele alınmasını sağlamak için bir temel oluşturmayı içerir.

Bazı teknikler şunlardır:

- Bir bankanın yasal ve kendi kriterlerine göre müşteri risk değerlendirmeleri tanımlaması
- Risk sınıflandırmasına dayalı olarak beklenen müşteri davranışının hesaplanması ve profil ve davranıştaki değişikliklere göre yeniden sınıflandırılması
- Kurallara aykırı senaryo analizi, sınıflandırma, davranış profillemesi, örüntü tanıma, ilişkilerin tespit edilmesi ve öngörü modellemeleri
- Risk bazlı uyarılar ve inceleme öncelikleri oluşturmak için dinamik risk puanlaması

Yasal ve Yönetimsel Raporlamalar

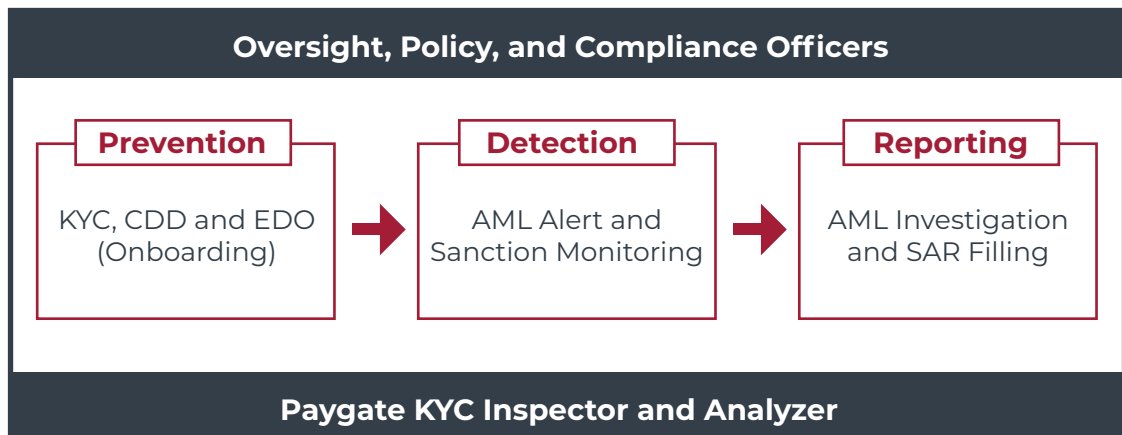
AML sürecinde son olarak yukarıda belirtilen bileşenlerden elde edilen sonuçlar ve bunlara bağlı olarak gerçekleştirilen süreçler gerek yasal açıdan gerekse finans kuruluşunun yönetimi için raporlanabilmelidir.

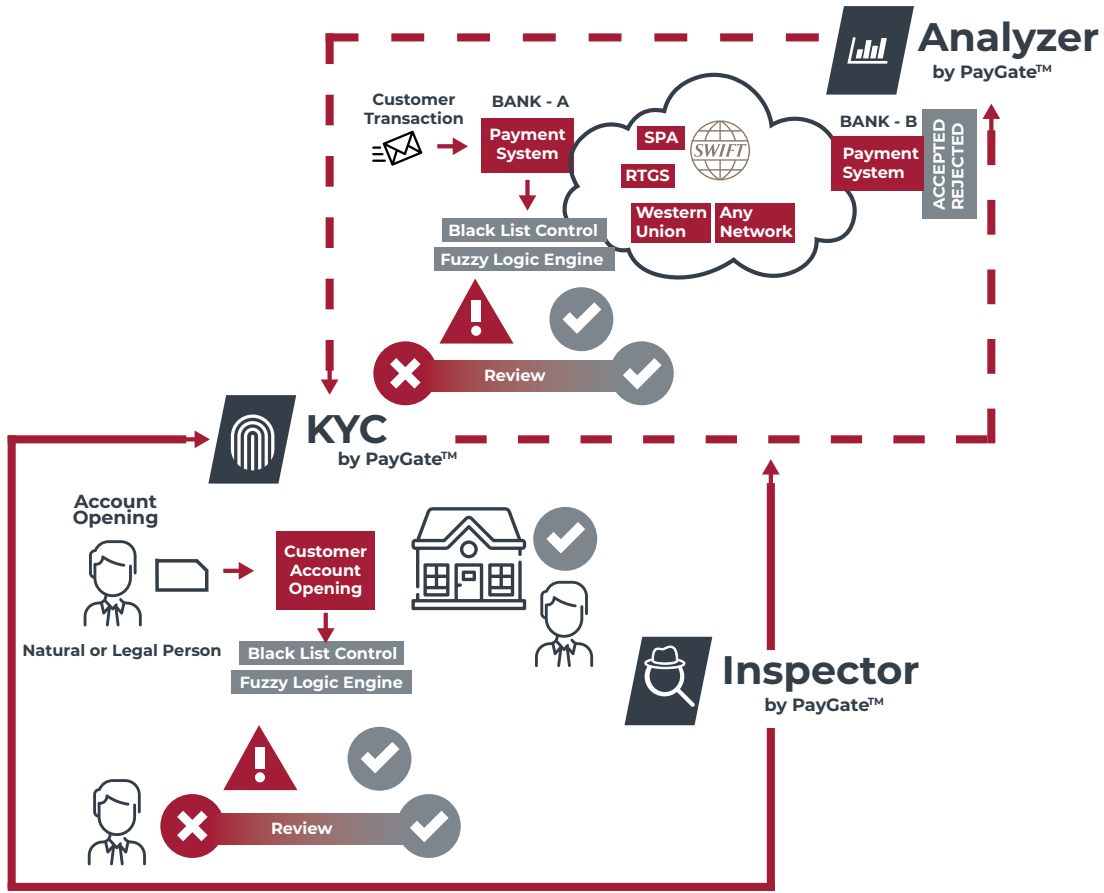
Bu adım şu bileşenleri içermelidir;

- Raporlamalar genellikle müşteri sayıları ve olay karmaşıklığı göz önüne alınarak, diğer bileşenlerde olduğu gibi, yazılımlar tarafından otomatik gerçekleştirilmelidir.
- Şüpheli etkinlik ve işlemler otomatik olarak ilgili birimlere iletilmelidir.
- Birinci ve üçüncü tarafların erişmesi için raporlar grafiksel analize uygun olmalı ve iş analitiği sistemlerine entegre çalışmalıdır.
- Tüm otomatik raporlar aranabilmeli ve insan müdahalesi ile özelleştirilebilmelidir.
- Belirli aralıklar ile yönetime daha geniş perspektif sunabilecek özet raporlar hazırlanmalıdır.

ÖRNEK BİR AML AKIŞ DİYAGRAMI

Aşağıdaki akış diyagramı başarılı bir uygulama örneği olarak Fineksus AML Çözümündeki süreçleri göstermektedir.

AML EKOSİSTEMİNDE YILLARA GÖRE GELİŞMELER

Her ne kadar AML düzenlemeleri ve uygulamaları küresel ölçekte yaklaşık 50 yıllık bir tarihe sahip olsa da son 2000'li yıllardan itibaren gelişen RegTech çözümleri ve teknoloji entegrasyonları ile AML'in son 20 yıllık dönemde finansal kurumlar için giderek önem kazandığını belirtebiliriz.

Küresel danışmanlık ve denetim şirketi KPMG'nin 2004 ile 2014 arasında, dört kez gerçekleştirdiği "Küresel Anti Money Laundering Anketi" ²⁶ bu çerçevede; yönetim ilgisi, uyumluluk maliyeti, küresel yaklaşım, PEPs, KYC, Yaptırım Uyumluluğu, Düzenleyici Yaklaşımı gibi farklı başlıklarda AML'i ele alan vurucu sonuçlar sunuyor. (Tablo 1)

	2004	2007	2011	2014
Öncelikli ve kıdemli yönetim	AML, bankalar arasında nispeten yüksek bir öncelikti. Ankete katılanların yüzde 61'i, AML'nin üst yöneticileri için yüksek profilli bir sorun olduğuna inanıyordu.	AML çabalarında daha güçlü üst yönetim katılımı oluştu. Ankete katılanların yüzde 71'i yönetim kurullarının AML'ye aktif bir ilgi gösterdiğini belirtti.	Üst yönetim ilgisi bir miktar daralsa da oranı yüksek kaldı, yanıt verenlerin yüzde 62'si AML'yi yüksek profilli bir sorun olarak nitelendirdi.	Katılımcıların yüzde 88'i, AML'nin üst yönetim için bir öncelik olduğunu söyleyerek, AML konuları üst yönetimin gündemini belirlediğini belirtti.
Uyumluluk maliyeti	AML uyumluluğunun maliyeti keskin bir şekilde arttı. Önceki üç yıldaki ortalama artış yüzde 61 oldu ve hiçbir katılımcı yatırımda bir düşüş bildirmedi.	AML maliyetleri beklentilerin ötesinde büyüdü. 2004'teki yüzde 43'lük büyüme tahminine kıyasla, önceki üç yılda ortalama maliyetler yüzde 58 arttı.	Maliyetler, 2007'deki "yüzde 40'ın üzerinde" tahminine karşın ortalama yüzde 45 oranında artmaya devam etti. Maliyet artışlarının boyutu birçok kişi tarafından hafife alınmış görünüyordu.	Bankacılık kurumları için maliyetler, 2011'de yüzde 40'ın üzerinde olan önceki tahminlerin üzerinde ortalama yüzde 53 oranında artmaya devam ediyor.
Küresel yaklaşım	Küresel bir politika oluşturmak büyük bir zorluktu. Ankete katılanların yaklaşık üçte ikisinin yürürlükte küresel bir AML politikası vardı; ancak bunların yarısı yerel düzeyde uygulamaya odaklanmıştı.	Bankalar AML riskini yönetmek için daha küresel bir yaklaşım benimsedi. Uluslararası aktif bankaların yüzde seksen beşinde küresel bir AML politikası vardı.	Yaklaşımda çok farklılıklar vardı. Bankaların üçte ikisinin yerinde bir küresel politikası vardı, ancak neredeyse dörtte üçü prosedürlerini yerel olarak uyguladı.	Vakaların çoğunda küresel bir yaklaşım benimsenmiştir, ancak iyileştirme için yer vardır. Küresel bir politikaya sahip yanıt verenlerin yüzde 95'inin yalnızca yüzde 32'si, yan kuruluşlar ve şubeler arasında küresel tutarlılığı koruyabiliyor.
Politik Açıdan Takip Edilen Kişiler (Politically Exposed Person - PEP)	Katılımcıların sadece yüzde 45'i hesap açma aşamasında PEP'ler üzerinde gelişmiş durum tespiti gerçekleştirdiği için PEP'ler kilit odak alanı değildi.	PEP'lere daha fazla odaklanıldı. Ankete katılanların yüzde seksen biri, hesap açma aşamasında PEP'ler üzerinde gelişmiş durum tespiti gerçekleştirdi.	PEP'ler neredeyse tüm katılımcıların odağı haline gelmişti. Katılımcıların yüzde 96'sı PEP statüsünü risk faktörü olarak görüyor ve yüzde 88'i sürekli olarak PEP'leri izliyordu.	PEP'ler, üst yönetimin artan ilgisini çeken bir odak alanı olmaya devam etmektedir. Ankete katılanların yüzde 82'si, üst yönetimin imzalamaya sürecine dahil olduğunu söyledi.
Müşterini Tanı (KYC)	Bankalar, mevcut ve yeni müşteriler için AML uyumluluğunun önemini giderek daha fazla anladı. Yanıt verenlerin yüzde 74'ü, yeni KYC kurallarından veya rehberliğinden önce ele alınsa bile, mevcut müşteriler için bilgi açıklarını giderdi.	Bankalar, müşteri verilerini "doldurmak" için iyileştirme programları kullanmaya devam ediyordu. İyileştirme programına katılan bankaların yüzde 77'si bir iyileştirme planına sahipti.	KYC bilgileri hemen hemen tüm kurumlar tarafından yenilendi, ancak bölgeler arasında tutarlı bir şekilde değil. Ankete katılanların yüzde 93'ünün bilgi açıklarını gidermek için bir programı vardı, ancak yaklaşım büyük ölçüde farklılık gösterdi. FATCA, en büyük acil KYC başlığını teşkil etmişti.	KYC, ankete katılanların yüzde 70'inin bu alana odaklanıp odaklanmadığına dair endişe alanı olmaya devam ediyor.
Yatırım uyumluluğu	Ankete yer almıyor.	AML başlığı, yaptırımlara uyum ve artan düzenleyici baskısı nedeniyle artık önemli bir zorluk ve yatırım haline geldi. Bununla birlikte, bankaların yüzde 20'sinin yaptırımlara uyum amacıyla anapara bilgilerini güncellemek için herhangi bir prosedürü bulunmuyordu.	Müvekkil taramasının en zor alan olduğu düşünüldüğünde, yaptırımlara uyum bir zorluk olarak kaldı. Ankete katılanların yüzde 74'ü tüm yönetici ve kontrolörleri tanımladı. Endişe verici bir şekilde, yalnızca yüzde 50'si yeni MT202COV SWIFT sistemini kullandı.	Yaptırımlara uyum, yeni sorunlar ortaya çıktıkça sorun olmaya devam etmekteydi. Ankete katılanların yüzde 75'i şu anda MT202COV SWIFT kullanıyor, ancak yanıt verenlerin yalnızca yüzde 52'si bir MT202COV'un gerekli bilgilere sahip olmadığı her durumda reddedileceğini belirtti.
İşlem takibi	Gelişmiş işlem izleme sistemleri, artan AML harcamalarının ana alanıydı, ancak evrensel olarak değil. Bankaların yüzde 61'i dahili olarak geliştirilmiş sistemleri, yüzde 45'i dışarıdan geliştirilenleri kullanıyordu. Ancak yüzde 22'lik kesim ikisini de kullanmadı.	İnsanlar, AML yatırımının en büyük alanı olmasına rağmen, kara para aklamayla mücadelede hala ilk savunma hattıdır. Ankete katılanların yüzde 97'si, şüpheli etkinlikleri tespit etmek için hâlâ öncelikle kendi ekiplerine güveniyordu. Sistemlerden memnuniyet, 5 üzerinden ortalama 3,7 oranında "tarafsızdı".	İşlem izleme ile ilgili sorular sorulmaya başlandı. Genel olarak, yanıt verenlerin işlem izlemeyle ilgili memnuniyeti 5 üzerinden ortalama 3,6 puanla nötr kaldı, ancak birçok bölge 2007'dekinden daha az memnun kaldı. Bu, AML harcamalarının en büyük alanıydı.	İşlem izleme sistemleri, AML harcamalarının en büyük alanını temsil etmeye devam ederken, bu sistemler için memnuniyet, verimlilik ve etkinlik açısından ortalama 5 üzerinden 3,42 puanla azalmıştır.
Düzenleyici yaklaşım	Düzenleyici AML yükü kabul edilebilirdi, ancak gereksinimler daha etkili belirlenebilirdi. Yanıt verenlerin yüzde 84'ü yükün kabul edilebilir olduğuna inanıyordu, ancak yüzde 54 daha etkili olabileceğini düşünüyordu.	Düzenleyici AML çabaları için geniş bir destekle birlikte daha yapılacak çok şey vardı. Ankete katılanların yüzde 93'ü düzenleyici yükün kabul edilebilir olduğunu veya artırılması gerektiğini düşünürken, yüzde 51 daha iyi odaklanılabileceğini söyledi.	Düzenleyiciler aktifti, ancak bankalar daha fazla işbirliği ve bilgi istiyordu. Bankaların yüzde 85'i genel düzenleyici yük seviyesinin kabul edilebilir olduğunu düşünüyordu, ancak çoğu daha fazla rehberlik ve işbirliğine dayalı bir yaklaşım istiyordu.	Düzenleyici yaklaşım, en büyük AML sorunu olarak sıralandı ve ankete katılanların yüzde 84'ü, düzenleyici değişikliklerin hızını ve etkisini operasyonları için önemli zorluklar olarak belirtti.

Tablo 1 – KPMG, Global Anti Money Laundering Survey, 2014

2004 yılında McKinsey'in araştırmasına katılanlar arasında AML'in önceliği yüzde 1,5 iken bu oran 2014'de yüzde 88 düzeyine yükselmiş. 10 yıllık dönemde yaşanan bu çarpıcı gelişme 2008 küresel finansal krizi sonrasında düzenleyicilerin aldığı önlemlerin bir yansıması olabilir ama bundan daha önemlisi FinTech girişim ve şirketlerinin yarattığı dalga olarak da nitelendirmek mümkün.

Araştırmanın bir diğer öne çıkan noktası ise aynı dönemde küresel politikalara uyum sürekli bir problem teşkil ederken 2014 yılında bunun önemli ölçüde gerilemiş olması, yine bu pozitif gelişmenin arkasında FinTech'lerin geliştirdiği küresel çözümler ve API'ler üzerinden sağlanan entegrasyonlar göze çarpıyor.

AML bileşenlerinden en yüksek maliyeti yaratan kalemler arasında düzenlemelere uyumu sağlamak, işlemlerin sürekli takip edilmesi yer alıyor. AML uyumluluğu sağlamak isteyen kurumlar açısından yaptırımlara uyumluluk giderek zorlaşan bir kalem olarak göze çarpıyor. Ancak McKinsey araştırmaları sadece 2004 ila 2014 yılları arasını kapsamakta. İlerleyen yıllarda tekrarlanamayan bu araştırmanın son 6 yıllık dönemde yarattığı boşluğu, aynı başlıklarda olmasa bile farklı açılardan bizlere kıyaslama imkanı tanıyan ise Thomson Reuters Research Institution (TRRI) tarafından 2019 yılında gerçekleştirdiği bir diğer araştırma²⁷ oluyor.

TR araştırmasında öne çıkan belirleyici unsurlardan birisi katılımcıların üçte ikisinin AML risklerine karşı müşteri kazanım süreçlerinde standardizasyona gitmiş olması. Katılımcıların yüzde 47'si bu çerçevede kimlik ve adres doğrulamanın dijitalleştirilmesi ile ilerleme sağlamışlar.

Aynı araştırmanın öne çıkardığı bir diğer başlık ise veri doğrulama ile birlikte verinin kalitesi. Katılımcıların yüzde 31'ine göre veri kalitesindeki sorunlar hatalı pozitif sonuçlara neden oluyor ve bu durum ciddi kayıplara yol açıyor.

Raporun çarpıcı tespitlerinden birisi 2018 yılında kayıt tutmak için ofis yazılımları öne çıkarken bir yıl içinde bu yaklaşımın yön değiştirerek giderek azaldığı ve daha çok otomatik sistemlere geçişin hızlandığını ortaya çıkartıyor.

Yasal uyumluluk çerçevesinde bankalar, finans kurumları ve FinTech'ler, yükümlülükleri arttıkça daha fazla araçtan faydalanarak birden çok kanal üstünden doğrulama yaptıkları çözümlere yöneliyorlar. Ancak bunun bir maliyeti var; nitelikli insan kaynağı. Araştırma bu süreçte 2017'den itibaren 2019'a dek işletmelerin gelecek 12 ay boyunca daha nitelikli personel ihtiyacı beklentilerinde bir düşüş olduğunu ortaya koyarken aslında beklenmedik çarpıcı bir gerçeği ortaya çıkartıyor; nitelikli insanların yerini daha fazla dış servisler ve algoritmalar almaya başlıyor.

YAPAY ZEKANIN (ARTIFICIAL INTELLIGENCE-AI) AML ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Yeni teknolojiler birim zamanda yapabildiklerimizin sayısını artırırken ve aynı zamanda yaptığımız işlerin kalitesini yükseltirken bir olgunlaşma dönemine ihtiyaç duyarlar. AI da bir istisna değil. Bu gelişim süreci içinde AI uygulamalarının çeşitli hatalara sebep olabileceğini öngörmek için uzman olmak gerekmiyor. Bu gibi durumların üstesinden gelmek için, AI teknolojisi AML alanında yetkinliğini kusursuz noktaya getirene dek kapalı kutu (Blackbox) uygulamaları ile, AI algoritmaları tarafından alınan karar ve tetiklenen süreçlerin insan denetiminden geçtiği bir yaklaşım şu anda benimseniyor.

AI pek çok yasal uyumluluk sürecinde finansal kurumlara yardımcı olacak ancak bunlardan daha önemlisi artık sektördeki diğer çözümlerin genel olarak bugüne dek ortaya koyduğu işlem veya olay başına ücretlendirme politikalarını değiştiriyorlar. Amazon gibi SaaS modeli ile hizmet sunan yapılarda artık fiyat politikaları bütünüyle harcanan işlem gücü ve zamanına bağlı hale geliyor. Diğer yandan AI tabanlı AML çözümleri orta ve uzun vadede ilgili kurumların insan kaynağı ihtiyaçlarını da azaltacak gibi görünüyor.

Konuya biraz daha teknik yönden bakacak olursak; yapay zeka tek bir teknoloji değil, doğal dil işleme ve makine öğrenimi dahil olmak üzere ilgili teknolojilerin bir koleksiyonudur. Bu teknolojilerin her birinin belirli kullanımları vardır. Özellikle doğal dil işleme, yasalar ve yönetmelikler gibi yapılandırılmamış içeriğin analiz edilmesine yardımcı olmak için yaygın bir şekilde kullanılmaya başlıyor. Makine öğrenimi ile birlikte bu, belgelerin “okunmasına”, meta verilerin çıkarılmasına, “atıfta bulunan varlıkların tanımlanmasına” ve belgenin belirli bölümlerinin amacının veya amacının “anlaşılmasına” olanak tanıyor.²⁸

Meta verileri çıkarmak, düzenlemenin neyle ilgili olduğunu anlamamıza, finansal ürünleri, düzenleyici konuları ve iş süreçlerini belirlememize yardımcı oluyor.

Düzenleyici gelişmelerin yönetilmesine ve işi etkileyebilecek riskleri veya olayları belirlemeye yardımcı olan bu tür teknolojiler, firmaların manuel elektronik tabloların ve belgelerin ötesine geçerek daha otomatik ve denetlenebilir bir yaklaşıma geçmesine yardımcı oluyor.

AI bize göz önünde bulundurmamız gereken altı alan sunuyor : ²⁹

1. İşlem faaliyetlerini gruplandırarak, benzer özelliklere sahip müşteriler için otomatik olarak karşılaştırma rutinleri oluşturabiliyor.
2. Paylaşılan bir veri havuzunda farklı finans kuruluşlarından toplanan veriler ile daha güçlü algılama modelleri oluşturmasına izin verebiliyor. Bu yaklaşım daha büyük veri havuzu sayesinde anormallikleri tespit etmeyi kolaylaştırıyor.
3. Gerçek AML analistleri tarafından yapılan hatalı pozitif değerlendirmeleri öğrenerek benzer olaylarda erken uyarılar oluşturabiliyor ve hataları engelliyor.
4. Müşteri davranışlarında şüphe oluşturan durumları öğrenerek, benzer şekilde davranan ancak henüz şüpheli olarak işaretlenmemiş olabilecek diğer müşterileri öngörülü bir şekilde tespit edebiliyor.
5. Veri kümelerinde benzer yapıların ilişkilerini tespit edebiliyor. Örneğin, coğrafi konum verileri sayesinde şüpheli kara para aklama faaliyetlerine dair daha etkili raporlar çıkarılmasını sağlıyor.
6. Oluşturulan tehdidin türüne göre uyarılar için öncelik sıralaması yapabiliyor.

Elbette AI teknolojilerinin uygulama alanları her geçen gün gelişmeye devam ederken teknoloji devleri de bu alanda yatırımlar yapıyor. Teknoloji devi IBM, yapay zeka uygulaması Watson'ın risk ve uyumluluk için yeteneklerini makine öğrenmesi ile geliştirmek üzere Promontory isimli şirketi satın almıştı.³⁰

Yapay zeka (AI) ve makine öğrenimi (ML), AML etkinliği için giderek daha önemli hale geliyor. AML çözüm sağlayıcıları, finansal kurumlara yardımcı olmak için yapay zeka / makine öğrenimi gibi teknolojileri mevcut sistemlerine entegre ettiler. Henüz bu entegrasyonu sağlamayanlar ise yol haritalarına eklemiş durumdalar.

AML ÇÖZÜMÜ SEÇERKEN ÖNE ÇIKAN NOKTALAR

TEDARİKÇİ SEÇİM KRİTERLERİ

TEDARİKÇİ ELEME KRİTERLERİ

TEKNOLOJİ DEĞERLENDİRMESİ

YÖNETİŞİM DEĞERLENDİRMESİ

PAZAR ETKİSİ DEĞERLENDİRMESİ

OLGUN ÇÖZÜM VE GİRİŞİM SEÇİMİ

AML ÇÖZÜMÜ SEÇERKEN ÖNE ÇIKAN NOKTALAR

Küresel araştırma firmalarından IDC'nin yayımladığı "Finansal Servislerde Küresel AML Çözüm Sağlayıcılar Değerlendirmesi 2018"³¹ AML çözümlerinde başarı oranını kapasite ve strateji olarak iki eksenle ele alıyor.

IDC'nin en çok öne çıkardığı konulardan birisi ise bütünleşik bir platformda uçtan uca AML ve KYC çözümlerinin aynı sağlayıcı tarafından entegre olarak sunulmasının önemli olduğu. Bu tarz seçimlerin avantaj sağladığının altı çizilmiş.

Önemi vurgulanan bir diğer husus ise çözüm sağlayıcıların, teknik gereksinimleri zamanında ele alma becerisi, ürün geliştirme yetkinliği, güncelleme ve stratejik yönlerdeki yasal gerekliliklere ayak uydurabilme başarısı. Bir müşteri için AML çözümü seçiminde mutlaka göz önüne alınması gereken kriterler olarak belirtiliyor.

IDC üç temel tavsiyede bulunuyor;

- Sadece bir yazılım firması değil iş ortağı seçimi yapın
- Verileriniz kontrol altına alın ve düzenleyin
- İhtiyaç duyduğunuzu düşündüğünüzden daha fazla zamanı testler için harcayın.

Elbette bir AML çözümü seçerken kriterler bu denli az ve hızlı karar alınabilecek bir yaklaşım sağlıklı sonuç vermeyecektir. Bu sebeple daha gelişmiş kriterlere ve yönlendirmelere ihtiyaç duyuyoruz.

TEDARİKÇİ SEÇİM KRİTERLERİ³²

■ Tedarikçinin öngörülebilir bir ilk değerlendirme için orta ve uzun vadeli kurumsal yapısı ile bankacılık sektörüne yeterli derecede odaklanmayı sürdürmesi yönünde güven vermesi gerekmektedir.

■ Tedarikçinin başarılı bir AML çözümü sağlayabilmesi için bankacılık ve finansal hizmetler sektörüne yönelik AML / KYC, müşteri davranış izleme ve analizi, izleme listesi yönetimi, uygulama dolandırıcılığı, ödeme sahtekarlığı, çok kanallı etkileşim, düzenleme / Şüpheli İşlem Raporlama (Suspicious Activity Reporting - SAR) ve vaka yönetimi ve araştırması, gibi çözümlerde yetkinliğe sahip olmalıdır.

■ Tedarikçinin, gelişmeleri tek başına takip etme gücü olmalıdır. Olası iş-birlikler ile oluşturulan çözümler etkili olabilir ancak birlikteliğin sona ermesi durumunda ortaya çıkacak senaryolar için sürdürülebilirliği temin etmek önemlidir.

TEDARİKÇİ ELEME KRİTERLERİ³³

■ Sunulan ürün, çeşitli AML çözümleri sunabilir, ancak şu anda kullanılan çözümden daha düşük kapasitede olabilir ve beklentileri karşılamayabilir.

■ Sunulan ürün, pazara yeni adım atmış ve henüz ticari olarak başarısı kanıtlanmamış olabilir. Bu yönde yapılacak seçimler için deneme süreci, canlı ortamdaki ihtiyaçların karşılanmasını geciktirmemelidir.

■ Tedarikçi sadece tek bir pazarda yetkindir ve küresel ihtiyaçlara cevap verebilecek noktaya ulaşmamıştır.

TEKNOLOJİ DEĞERLENDİRMESİ³⁴

Pazardaki çözümler arasında farklılaşma sağlayacak bir dizi özellik ve işlevsellik ayrı başlıklar olarak ele alınmalıdır.

KYC / CDD: Müşteri tanıma ve gelişmiş müşteri durum tespiti kontrolü ve yönetimi gerçekleştiren özellikler.

AML: Mevcut sistemler, süreçler ve eğitim, kara para aklama riskinin sürekli olarak azaltılmasını ve yönetilmesini destekler.

İzleme Listeleri: Müşterilerin yaptırım veya terör/suç izleme listesinde yer almadığından emin olmak için gerekli bileşenleri sağlar.

İşlem sahtekarlığını önleme: Çeşitli iş kolları genelinde hileli ödemeleri veya uygulamaları önleyen bileşenler.

Analitik: En son teknolojilerin ve yaklaşımların kullanımı dahil olmak üzere, platformun içine gömülü olan analiz yetenekleri.

Vaka yönetimi ve raporlama: Şüpheli mali suç vakalarının araştırılmasını ve düzenleyici veya dahili amaçlar için düzenli veya geçici raporların oluşturulması ve sunulmasını desteklemek.

Bütünleşik yaklaşım: Kurum çapındaki tüm birimlerden gelen verileri birleştirerek, hem bireysel hem de genel anlamda, yukarıda bahsedilen diğer teknolojik bileşenler ile entegre etme gücüne sahip olmak.

YÖNETİŞİM DEĞERLENDİRMESİ ³⁵

Olgunluk: Finansal suçla ilgili tüm tehditleri ve görevleri karşılamada genel teknoloji / hizmet alanının olgunluğuyla ilgili platformun matematiksel yaşam döngüsünde yeterlilik sağlaması.

İnovasyon: Geleneksel yöntemleri düzenlemeler açısından yenilikçi bir yazılım veya hizmet sunabilme yeteneği.

Ortaklar ve geliştirme stratejisi: Çözüm alanında sunulan teklifler için kurulan iş-birliklerinin sağlıklı olması ve AR-GE yetkinliğinin değerlendirilmesi.

Uygulama ve Yönetim: Değerlendirilen kriterler için uygulamanın yönetilebilir sürdürülmesi için yetkinlik sunulması.

Eğitim ve Destek: Mevcut çözüme yönelik sadece teknik değil yasal gelişmeler ve yeni yapılandırmalar ile alakalı eğitim desteğinin sağlanması. Sürekli gelişen sistemler için kesintisiz desteğin verilebilmesi.

PAZAR ETKİSİ DEĞERLENDİRMESİ

Bir çözümün küresel pazar etkisi değerlendirilmelidir.

Pazar mevcudiyeti: Tedarikçi veya uygulamanın müşteri tabanı, ürün portföyü ve uzman personel sayıları dahil olmak üzere değerlendirilmesi.

Pazar büyümesi: Müşteri kazancı sayısı ve gelir artışı gibi bir dizi faktör kullanarak uygulamanın pazar başarısı analiz edilebilir.

Finansal suç odağı: Tedarikçi veya çözümün finansal suçların çeşitlilik, nitelik ve yeni senaryolar çerçevesinde izleme ve bunlara karşı ilgili pazarlardaki bilgiye hakimiyeti.

Coğrafi kapsama: Tedarikçinin küresel, ulusal ve bölgesel yetkinliği.

Grup ölçeği: Tedarikçinin sahip olduğu toplam kaynakları belirtmek için her bir işletmenin genel büyüklüğündeki grup düzeyini, özellikle gelir ve personel açısından tartar.

OLGUN ÇÖZÜM VE GİRİŞİM SEÇİMİ

Nitelikli bir AML çözümü seçimi yaparken yukarıda belirtilen kriterler genel seçim kriterleri sunarken gözden kaçırılmaması gereken bir husus daha var; RegTech girişimleri ile çalışmanın yaratacağı potansiyel fırsatlar.

AML gibi yasal zeminde yüksek gereksinimleri olan ve aynı zamanda olası uyumsuzluklarda ciddi yaptırımlarla sonuçlanabilecek bir alanda banka, finans ve FinTech'lerin risk alma şansı yoktur. Diğer yandan keskin kriterler parlak fikirler ile geliştirilen ancak saha deneyiminin yetersizliği nedeniyle henüz pazarda rüştünü ispatlayamamış girişimler için diğer alanlara nazaran daha büyük bir ölüm vadisi yaratmaktadır.

Unutulmamalıdır ki bu tarz RegTech girişimleri kendilerine doğru imkanlar verildiğinde ve doğru yönlendirildikleri takdirde mevcut çözümlerden daha başarılı sonuçlar elde edebilecek adımlar atma yeteneğini gösterme potansiyeline sahiptir. Üstelik bu gibi girişimlerin sağlayacağı çözüm maliyetinin mevcut sistemlere kıyasla 100'de bir hatta 1000'de bir oranlarında ucuz olma ihtimali vardır.

Bu noktada en doğru seçim yasal gereksinimlere uyum sağlayacak kendini ispatlamış sistemler ile beraber RegTech girişimlerinin ortak çalışacağı proje ortamları yaratmak ve çözümün yenilikçi fikirler ile deneyimi bir araya getirebileceği yöntemler geliştirmek olacaktır. Bu gibi yaklaşımlar sadece harici girişimler ile değil aynı zamanda Kurum İçi girişimcilik ve/veya kurum içi inovasyon programları ile yönetilebilir.

BAŞARI ÖRNEKLERİ

FINEKSUS VE AMANI TECHNOLOGIES İŞ BİRLİĞİ

NICE ACTIMIZE VE JUMIO

INDETITYMIND GLOBAL SATIŞI

FINEKSUS VE AMANI TECHNOLOGIES İŞ BİRLİĞİ

Bu raporun hazırlanmasını sağlayan Fineksus, bankalar, brokerler ve şirketler için teknik danışmanlık, dış kaynak hizmetleri, bağımsız / SaaS AML ve finansal mesajlaşma yazılım çözümleri sunmak üzere 2002 yılında İstanbul, Türkiye’de bir yazılım ve profesyonel hizmet sağlayıcı olarak kuruldu. 2013’ün başında Fineksus, devam eden GCC Bölgesi operasyonlarını Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Dubai’deki yeni ofisinde yönetmeye başladı.

Fineksus, ürün ve hizmetlerini bankacılık sektörünün yüzde 95’inden fazlasına sunarak Türkiye’de uyumluluk ve finansal mesajlaşma çözümlerinin pazar liderliğini sürdürüyor. Özellikle geliştirdiği AML çözümleri ve finansal mesajlaşma araçları ile 29 ülkede faaliyetlerine devam ediyor.

Fineksus’un sunduğu PayGate Inspector, PayGate Analyzer ve PayGate KYC bütünsel çözümler olarak, küresel AML kontrol süreçlerine entegre şekilde çalışıyor. Tüm bu çözüm ailesi aynı zamanda küresel sertifikasyon ve düzenlemeler ile uyumluluk sağlıyor.

Amani Technologies, 2018 yılında eski bir Deloitte Ortağı olan Hamid Khan tarafından kuruldu ve Dubai Uluslararası Finans Merkezi’nde (DIFC) tarafından verilen Düzenleme Teknoloji İnovasyonu ve Teknoloji Lisansı sahibi olan firma ünvanını kazandı.

Amani Technologies, AI tabanlı kimlik doğrulama çözümleri ile dikkat çekerken aynı zamanda doküman doğrulama, veri bütünlüğü ve özelleştirilmiş çözümler ile bankacılık ve finans sektörüne hizmetler sunuyor.

Fineksus ve Amani Technologies arasında gerçekleştirdiği iş birliği ise iki şirketin uzman oldukları alanlardaki güçlerinin bir arada çok yönlü ve çok katmanlı çözümler geliştirmesini mümkün hale getirdi. Bu işbirliği sayesinde, Fineksus ve Amani Technologies bütünüyle dijital ve entegre bir KYC / AML çözümü oluşturuyor.

Fineksus ve Amani Technologies iş ortaklığı ile sunulan ortak çözüm ailesi şu modülleri ve entegrasyonları içeriyor;

- Sahtecilikle mücadele motorlarıyla tüm Türk kimlik ve adres doğrulama belgelerini destekleyen bütünlüklü Doküman Desteği sunuyor.

- Canlılık tespiti, yaş ve cinsiyet analizi, ses tespiti ve davranış analizi ile çok yönlü biyometrik veri analizi yapabilen 4D Biyometri çözümü sağlıyor.

- Sözleşmelerin otomatik olarak doldurulmasını ve uzaktan işlemlerin hızlı şekilde yapılmasını mümkün kılan Dijital Sözleşme modülü aynı zamanda imza algılama ve doğrulama gerçekleştirebiliyor.

- Manuel ve otomatik süreçler ile kurumsal bilgi araçlarını dengelemek için gelişmiş yapılandırma özelliklerine sahip esnek bir belge yönetim stüdyosu olarak hizmet veren Doküman Yönetimi.

- Türkiye'deki bankaların yüzde 85'inden fazlasına hizmet veren Fineksus AML çözümleri ile entegrasyon.

- Her bir modülün risk bazlı eşik değerlerini analiz ederek protokoller arasında entegrasyonu sağlayan Risk Bazlı Yaklaşım.

Raporumuzun AML çerçevesinde ele aldığı başlıklar ve özellikle yapay zekanın bu alanda oynayacağı rolü göz önüne aldığımızda, Fineksus ve Amani Technologies arasındaki iş birliğinin sektörde yenilikçi bir yaklaşım olarak hızla benimsendiğini belirtmeliyiz.

“ Fineksus’un değerlerinden biri odağıdır ve biz iş bilgisi ile geliştirilen en son teknolojileri sunmaya odaklandık. Full Digital KYC’nin bir sonraki uyumluluk adımı olduğuna ve dijital kimlik çözümünün portföyümüzün eksik parçası olduğuna inandık. Onu başka bir odaklanmış ortakla geliştirmek veya ona sahip olmak, ideal bir işbirliği kurmak için çok önemli bir süreçti. Bizim için en net adım, bizim gibi işine odaklanan bir şirketle işbirliği yapmaktı. Fineksus ve Amani işbirliği artık endüstri için uçtan uca dijital KYC ve AML çözümü sunuyor.

Ahmet Vefik DİNÇER, Genel Müdür ”

“ Fineksus – Amani işbirliği sayesinde AML/KYC süreçlerinde eksiksiz bir çözüm sunuluyor. Uzmanlık alanlarını birleştiren bu iki firma, hesap açılışından müşteri işlemlerine kadar uçtan uca bir platform sunarak, finansal kuruluşların riskten korunmasını ve regülasyonlara uymasını sağlıyor. Ayrıca, sektördeki deneyimi ile fark yaratarak, AI ve Liveness Detection gibi özellikler ile müşteri memnuniyetinin artmasını ve işlemlerinin hızlandırılmasını mümkün kılıyor.

Tuncay ÇORUH, Ürün Müdürü ”

NICE ACTIMIZE VE JUMIO

Finansal hizmet kuruluşlarının değişen pazar ortamına ayak uydurmasına yardımcı olma hedefine sahip Nice Actimize tarafından geliştirilen X-Sight Marketplace,³⁶ finansal kurumların hızla gelişen düzenlemelere uyum gösterebilmesi için finansal suçlar ile mücadele alanında bir pazar yeri olarak karşımıza çıkıyor.

Platform as a Service (PaaS) mantığı ile çalışan sistemde yer alan tüm şirket ve çözümler finansal suçlarla mücadele ve uyumluluk çözümleri açısından değerlendirmeye tabi tutularak platforma kabul ediliyor. Platformda farklı başlıklar altında 180'nin üstünde çözüm incelenerek değerlendiriliyor.

Jumio ise uluslararası ödüller almış biyometrik kimlik çözümü sunan bir şirket. Jumio'nun ödüllü çözümü içerisinde yapay zeka algoritmaları ile yönetilen, bilgisayar görüntü algılama tabanlı bir yüz tanıma ve canlılık tespiti sunuluyor. Böylece fotoğraf veya kamera görüntüleri ile dijital kimlik doğrulama sisteminin aldatılması engellenebiliyor. Jumio tarafından sunulan çözüm ile 250 milyonun üstünde biyometrik tanıma işlemi yüzde yüz başarıyla gerçekleştirilmiş durumda ve her geçen gün bu sayı yükseliyor.

Nice Actimize ve Jumio arasında gerçekleşen iş birliği³⁷ sayesinde, KYC/AML ihtiyaçları cevap verecek biyometri tabanlı dijital bir kimlik doğrulama entegrasyonu mümkün hale geldi. X-Sight Marketplace üzerinden erişilebilen Jumio çözümleri ile Nice Actimize müşterileri kolaylıkla bu entegrasyondan faydalanabiliyorlar.

IDENTITYMIND GLOBAL SATIŞI

Finansal suçlar ile mücadele ekosisteminde sıkça görülen bir diğer başarı örneği iş birliklerinin başarılı olmasının arkasından gelen satınalma adımı oluyor. Bunlar arasında en yakın tarihli örneklerden birisi küresel kimlik doğrulama çözümleri sunan Acuant'ın dijital kimlik çözümleri sunan IdentityMind Global şirketini, aralarında başlayan iş birliğinden sadece 5 ay sonra, Nisan 2020'de satın alması oldu.³⁸

Bu çerçevede Acuant, dijital kimlik oluşturma sürecinde risk tabanlı kimlik doğrulama, düzenleyici uyum kontrolü ve çalıntı kimlikleri tespiti için IdentityMind Global tarafından sunulan SaaS platformunu bünyesine katmasına imkan sağladı.

SONUÇ VE KAPANIŞ

Para kavramının gemişı insanlık tarihinin kadim köklerine dek uzayan bir geçmişe sahip. Takasın yetersiz kaldığı noktada deniz kabukları ile başlayan parasal sistemin binlerce yıllık tecrübeler ile gelişmesi ve finansal sistemlerin günümüzün modern şekline ulaşması, şüphesiz ki hikayenin sadece belirli bir parçasını oluşturuyor. Medeniyet bilgi ve bilgelik ile şekillenirken, insan doğasının anarşist ve çıkarıcı arzuları da varlığını sürdürüyor. Bu durum medeniyetin kurallarına aykırı davranan suçların toplumun yapısına zarar vermesini beraberinde getiriyor.

Düzenleyici kurumlar, medeniyetlerin yükselişı için kaçınılmaz olanı yapıyor; kuralları belirliyor, denetliyor, uyumsuzları tespit ederek gerekirse cezalandırıyor. AML gibi önemli bir başlığı da içinde bulunduran finansal suçlar ile mücadele, bu gayretin bir parçası.

Basit bir temel mantık üstünde yükselen bu alan en gelişmiş teknolojileri kullanmayı gerektiren, giderek daha karmaşık ve zorlu hale gelen üstelik küresel ölçekte sürekli değişim ve gelişim gösteren yasal düzenlemeler ile birlikte yönetilmesi de zorlaşan bir alan yaratıyor. Bu yükün altından her kurumun tek başına kalkması artık mümkün değil.

Fineksus gibi şirketler bu ihtiyaçlara cevap verecek çözüm bileşenleri geliştirirken, diğer yandan iş birlikler, satın almalar, pazar yerleri gibi SaaS ve PaaS yapılar öne çıkıyor.

Bu raporun amacı mümkün olduğunca AML gibi spesifik bir başlıkta bu kavramın ve bağlantılı diğer alanların temellerini sunmayı, bir AML çözümü araştırılırken dikkat edilmesi gereken noktaları ve süreçleri okuyuculara sunmaya gayret gösterdi. Olabildiğince yalın ve konuya her seviyede ilgi gösterenlerin okuyabileceği şekilde hazırlanan raporumuz Fineksus ve FinTech İstanbul iş birliği ile sizlere ulaştırıldı.

Raporumuzun AML alanında sunduğu bilgilerin bütünsel ancak nihai olmadığını, bu başlıkların sınırları belirli değil sürekli yaşayan bir yapıya sahip olduklarının farkındayız. Bu sebeple raporun belki de vermesi gereken en önemli mesaj; iş birliği ve rekabetliğin artık kaçınılmaz olduğunu okuyuculara sunmaktır. Ümit ediyoruz ki bu noktada sizlere bir ışık sunabilmiş, bir nebze de olsa pusula vazifesini yerine getirebilmişizdir.

“FINEKSUS HAKKINDA”

Fineksus; bankalar, finansal kurumlar ve işletmeler için teknik danışmanlık, dış kaynak hizmetleri, bağımsız / SaaS AML ve finansal mesajlaşma yazılımı çözümleri sunmak üzere 2002 yılında İstanbul, Türkiye’de bir yazılım ve profesyonel hizmet sağlayıcı olarak kuruldu. 2013 yılının başında Fineksus operasyonlarını, GCC bölgesinde Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Dubai’deki yeni ofisinden yönetmeye başladı.

Fineksus ürün ve hizmetleri, Türkiye’deki bankacılık sektörünün yüzde 95’inden fazlasında kullanılmaktadır, bu çerçevede uyumluluk ve finansal mesajlaşma çözümlerinde pazar lideridir. Fineksus mevcut AML çözümleri ve finansal mesajlaşma araçlarını küresel çapta genişletmeyi hedeflemektedir. Ayrıca Fineksus bünyesinde, SWIFT hizmetleri ve uygulamaları için bütünüyle SWIFT sertifikalı uzmanlar istihdam etmektedir.

Temel çözümler olarak SWIFT Hizmet Bürosu ve PayGate aracılığıyla Fineksus, finansal mesajlaşma işlemleri ve uyumluluk gereksinimleri için maliyet verimliliği ve zengin işlevsellik sunar. Fineksus çözümlerini deneyimli, sertifikalı danışmanlarının yanı sıra ortaklarına olan güçlü bağlılığı ve müşteri odaklı hizmet yaklaşımı ile geliştirmektedir.

- Finansal Mesajlaşma
- AML Uyumluluğu
- FinCloud Çözümleri
- SWIFT Hizmet Bürosu
- Yapay Zeka ve Makine Öğrenmesi
- KASSIP & UAFTS Desteği
- ESMIG & T2/T2S Konsolidasyonu
- ISO 20022 & RTGS

Fineksus, 2010 yılından bu yana SWIFT Yönetici İş Ortağı olarak, SWIFT ürünleri ve Alliance Access, Entry, Gateway, RMA ve GPI gibi çözümlerin uygulanması, entegre edilmesi ve yükseltilmesinde hizmet sunmaktadır. Fineksus aynı zamanda 2018'den beri SWIFT tarafından gerekli kılınan Shared Infrastructure Programına dahildir.

Şu anda Fineksus, AML uyumluluğunu sağlamanın daha verimli ve etkili bir yolunu sağlamak için yeni finansal suç tespit teknikleri geliştirmek üzere makine öğreniminin yararlanmaktadır.

PayGate™ AML Suite

Fineksus, İstanbul, Dubai ve Katar'daki ofisleri ile Hong Kong'dan İngiltere'ye 29 ülkede ürün ve hizmetler sunmaktadır. Fineksus, RegTech endüstrisinin sürekli değişen taleplerini 18 yıllık bilgi birikimi ile karşılayarak, AML uyumluluğunun ve finansal mesajlaşmanın daha verimli ve etkili bir yolu için değer katmak için en son araçları geliştirir. PayGate™ AML Suite, finansal sistemlerin gözetimini sürdürmek için yapay zeka ve makine öğrenimine dayalı tüm temel işlemleri kapsar.

“FINTECH İSTANBUL HAKKINDA”

“FinTech İstanbul” Platformu, hızla gelişimine devam eden Türkiye FinTech Ekosistemi’nin sağlıklı büyümesi için gereken tüm yapı taşlarını bir arada toplamayı amaçlayarak, 2016 yılında, kurulmuştur.

“FinTech İstanbul”, eğitim, girişim ve veri analizi konularında uzman, bu alanlara gönül vermiş öncü isimlerle yola çıkmış olup, bu temel amaca destek verebilecek her yeni kişi ve kurumun işbirliğine açık bir yapılanmayı da ilke edinmiştir.

Bu çerçevede ülkemizde finans ekosistemi arasında yer alan; Bankalararası Kart Merkezi (BKM), Birleşik Ödeme ve Visa ile FinTech İstanbul arasında 2020 yılına özel bir iş birliği anlaşması kurulmuştur.

Ülkemiz FinTech ekosisteminin küresel arenada lider bir rol almasını hedefleyen “FinTech İstanbul”;

- Düzenli şekilde “FinTech ve Blockchain Eğitimleri” düzenleyerek bu konudaki eğitim ihtiyacını karşılamakta,
- Ekosistemi güçlendirmek amacıyla “FinTech Toplantıları ve Webinarlar” ile tüm paydaşları bir araya toplayarak bilgi paylaşımında bulunmalarını sağlamakta,
- Web sitesi ve sosyal medya hesapları ile küresel ve yerel FinTech ekosistemlerindeki en güncel ve kaliteli içerikleri paylaşmakta,
- Londra, Berlin, San Francisco, Singapur, Amsterdam, Lüksemburg gibi dünyanın en önemli FinTech merkezlerindeki bağlantıları ile “3 kıtada işbirliği fırsatları” da geliştirmeyi hedeflemektedir.

www.fineksus.com

www.fintechistanbul.org